

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, M.DCCXI

Sectio Qvinta. Argumenta P. Elizaldæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84777](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84777)

N. 175. Hæreticis, de peccatoribus perditis, & male habitatis, qui peccant, licet se peccare, se blasphemare, se in falsâ religione vivere non advertant, non sunt ad rem, quia vel plerumque aliquam advertentiam quasi imperceptibilem habent; vel si nullam habent de blasphemia ex gr. quam proferunt, habent de omissione diligentia necessaria ad blasphemie emendationem; atque adeo exempla non sunt ad rem. Probenit mihi Adversarij Petrum hodie omissione facri peccare, (est enim dies festivus) etiam nullum neque heri, neque per octiduum antèrius, nec hodie scrupulum habeat; ita tamen ut ante mentem sciaverit hodie esse audiendum sacrum: si igitur scientia præterita præcepti hodierni non est satis, ut Petrus hodie peccet, quomodo ignorantia vincibilis, quâ ante mensiem Petrus interrogare potuit, an hodie sit audiendum sacrum, & noluit, faciet eundem Petrum hodie reum peccati mortalis, licet sit omnino immemor tum præcepti interrogandi de præcepto facri, tum præcepti de audiendo sacro? Ergo ubi omnis abest advertentia peccati, nullum tunc est peccatum formale, juxta dicta.

Hæc dedi, non quia putem nobis hunc Authorem opponi, immo nobis consentit, dum necessariam vult ad omne peccatum quasi imperceptibilem malitia advertentiam; sed ut omnem scrupulum tergerem, qui forte alicui non perpendenti argumenta occurrere possent.

SECTIO V.

Argumenta P. Elizaldæ.

S. I.

Prima ejus Argumenta.

SUMMARIUM.

Error, & ignorantia culpabilis sancte à Deo vetita, n. 176.

Ait, quod hac sententia, Nemo peccat, quin advertat esse originem scandalorum; & quod Infideles erunt liberi à peccato, n. 177.

Longè plus ille docet, dum ait, ignorantiam vincibilem esse negationem, nos autem privationem advertentia, n. 178. ad 180.

Ad peccandum non est necessaria scientia, vel iudicium de peccato; satis dubium, scrupulus, advertentia peccati: & in hoc errant Adversarij supponentes nos illud docere, num. 179.

Obvium est Adversarijs horrenda adducere; ut sanctissima in Catholicos; cur? n. 180.

Ait per se notum, quod ignoranter peccans, non

Tom. I.

peccet advertenter; & quod dubium sit cum ignorantia, n. 181.

Solvo, num. 182.

Contradictio manifesta; & tandem nobis consentit, quin ait esse omnium T. T. n. 184. ad 188.

Ait, quod si putans se obsequi Deo peccat, multo magis non advertens, n. 185.

Hæretici cum malâ fide credunt, n. 186.

Aliud est, quod ut quis peccet, necesse est, ut cognoscat se peccare; aliud, quod toto, quo peccat, tempore, debeat hoc advertere: illud invenimus, hoc negamus: & Adversarij utrumque confundunt, n. 187. 188.

Hæretici, & mali Catholici, plerumque abutuntur hac voce, nescivi, non potui, & cur Hæretici absolvantur ab excommunicatione? hæc cum sit poena, ut incurraatur, non indiget advertentia, n. 189. ad 191.

Offendo nullam in nostris responsionibus absurditatem, sed totam in casibus prohibito factis, n. 193. 194.

Offendo, quod nostra sententia minus excusat peccata, quam sententia P. Elizaldæ, n. 195. ad 198.

Vivens in concubinato, & pejerans toto anno sine advertentia, quando peccat, n. 197.

In ordine ad conscientiam, utraque opinio pervenit ad doctrinam, quæ est coherentior, n. 198.

Postquam P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 1. ostendit N. grande malum esse ignorantiam, & erro-

rem, tum respectivè ad hominem illis laborantem, tum ad Deum, tum ad proximum, tum ad communitatem; & ideo qu. 2. ostendit, necesse fuisse, ut ignorantia, & error à Deo prohiberentur, non minus quam fur-

tum, usura, mendacium, & cætera; tandem qu. 4. §. 2. pag. 14. dicit, quod opinio docens neminem peccare, nisi actu advertat, & cognoscat se peccare, ita ut qui ignorat esse peccatum, aut non advertat esse peccatum, non peccet; hæc, inquam, opinio est (inquit) origo plurium scandalorum, atque adeo nobis

Obicit 1. quod suppositâ hac opinione, N. sequitur Infideles excusari à peccato, immo

Fideles idiotas, si à Parocho decepti credant Trinitatis Personas esse tantum duas, aut cum Ario Filium esse Patre minorem: ergo hæc nostra sententia abolenda.

Sed contra 1. quia si nostra sententia, modo à nobis explicata, est scandalosa, & falsa,

longè magis talis est doctrina asserta à P. P. Eliz. nam qu. 3. §. 1. docet ignorantiam vincibilem esse privationem scientiæ debite haberi, ita ut velit, quod ut quis laborat ignorantia vincibili, non satis sit, ut habeat

privatam

privationem cujusque cognitionis debita haberi, sed *privationem scientia*; atque adeo docet, quod non advertens, non considerans, aut obliviscens, non habeat ignorantiam vincibilem; (de hac enim loquitur, ut patet ex verfic. *Hinc patet*) quo posito, ita arguo: Omnis peccans peccato ignorantia vincibilis debet habere privationem scientia debita: sed omnis liberè non advertens, aut non considerans, aut voluntariè obliviscens, non habet privationem scientia debita; nam privatio advertentia non est, ut ipse vult, privatio scientia: ergo omnis talis non peccat peccato ignorantia vincibilis; hoc autem longè plus est, quàm quod nos dicimus: nos enim dicimus illum peccare, dummodo nolit considerare, aut advertere; ipse autem vult tunc tantum peccare, quando non vult *scire*. Hinc benè monui, quod Adversarij, dum negant necessariam ad peccatum actua-
 N. 179. lem advertentiam, intelligunt per advertentiam, iudicium, aut scientiam peccati, quod toto Caelo distat à nobis asserentibus necessariam actualem advertentiam, & per hanc intelligimus apprehensionem, scrupulū, dubitationem de peccato; ergo non mirum si à nobis recedant. Secundo ita arguo: Tunc tantum, juxta Elizal. adest ignorantia vincibilis, quando adest privatio scientia debita: ergo tunc tantum peccatur peccato ignorantia vincibilis, quando quis habet privationem scientia debita: sed cum advertentia ad peccatum, aut cum non advertentia voluntaria peccati adest potest privatio scientia debita: ergo cum advertentia ad peccatum, aut cum non advertentia voluntaria peccati potest quis non peccare peccato ignorantia vincibilis; quo quid absurdius? Videat modò
 N. 180. Lector quæ doctrina sit magis scandalosa, an nostra asserens peccari peccato ignorantia vincibilis, dummodò quis apprehendat, et si careat scientia debita peccati; an sententia P. Eliz. asserens non peccari peccato ignorantia vincibilis, et si quis advertat ad peccatū, dummodò non habeat privationem scientia debita. Similiter nos dicimus nullum peccare, nisi actu advertat; peccare tamen, si nolit advertere: econtra P. Elizal. dicit ignorantiam vincibilem esse privationem scientia, & negat esse privationem advertentia debita. In formā respondeo, quod cum P. Elizal. saepe dicat, nil prudentius respectu
 P. Eliz. idiote, quàm fidere viro prudenti, eo ipso sequitur, quod idiota fidens in hoc casu suo Parocho, quem putat invincibiliter doctum, excusabitur à peccato infidelitatis. Addo meam doctrinam, quod nemo peccat, nisi aliquo modo cognoscat se peccare, esse mihi,

& plerisque certam; an autem in casibus particularibus, quos P. Eliz. & Contrarij trahunt, ut nostram doctrinam scandalosam reddant, (quod ipsum præfatur à Janfenistis, ut doctrinam Catholicam de ignorantia invincibili excusante à peccato invisam faciant) an, inquam, in casibus particularibus, quos trahunt, detur ullus scrupulus, aut advertentia peccati, aut horribiliora peccata sine ullo malitia scrupulo, & advertentia forberi possint, non est nostri instituti; quapropter scandalum oriatur ex hypothetico casu, quem Contrarij trahunt, non ex nostra doctrina.

Objicit 2. lib. 5. qu. 5. §. 3. mihi pag. 22. N. Peccatur per ignorantiam, & ex ignorantia, 181. si ipsa ignorantia sit peccatum, si tantum causa peccati: sed qui scit, cognoscit, & advertit se peccare, non peccat per ignorantiam, & ex ignorantia: ergo peccatur, quin sciatur, & advertatur peccari. Maior est de fide. Minor est evidens, & præterea declaratur: Peccare per ignorantiam, & ex ignorantia, est ignoranter, & nesciendo peccare; peccare verò cognoscendo, & advertendo peccatum, est scienter, & advertenter peccare: sed est per se notum, quod peccare advertenter, & scienter opponitur cum peccare ignoranter, & nesciendo: ergo peccare per ignorantiam, & ex ignorantia pugnat cum peccare cognoscendo, & advertendo peccatum: ergo peccatur, quin cognoscatur, & advertatur peccari. Sed contra 1. quia hoc argumentum ad evidentiam solvi scilicet 3. §. 1. ad 2. Contra 2. quia N. totum argumentum militat directè contra
 Elizal. vult enim peccatum ignorantia esse privationem scientia debita haberi: modò quæro, vel cum privatione scientia debita haberi stat advertentia ad peccatum, vel non? si stat, ergo peccatur ignoranter simul, & advertenter; si non stat, ergo male definit ignorantiam vincibilem, quod sit privatio scientia, sed definire debet, quod sit privatio omnis advertentia debita haberi. Contra 3. N. quia idem Elizal. §. 3. vers. Dices pag. 25. 183. asserit dubitationem coherere cum ignorantia, dubitatio autem licet sit suspensio omnis iudicii, non tamen omnis cognitionis, immò aliquam præsupponit: ergo si dubitatio stat cum ignorantia, advertentia stat cum ignorantia.

Contra 4. quia ipse Elizal. qu. 5. §. 1. N. pag. 20. ait: *Concors est omnium T. T. sententia* 184. *ad omne peccatum, & sic etiam ad peccatum ignorantia, & ex ignorantia prærequiri aliquam aliquando demum cognitionem, & cogitationem actualem malitia, vel in se, vel in alio, in particulari,*

culari, vel in universali, quod satis diserte quaest. precedenti §. 2. S. Thomas declarabat. Ratio concludens est: quia omne peccatum est voluntarium; sed omne voluntarium est praecognitum; ergo &c. Non autem praecise requiritur scientiam, aut cognitionem certam, aut assensum, sed saltem habitationem, vel scrupulum. Haec ad verbum P. Elizal. Modò rogo benignum Lectorem ut oculos in haec intendat. Primò, quòd nostra sententia dicitur ab Eliz. *concoris* T.T. Secundo, ut haec duo combinet, ad omne peccatum etiam ignorantia praerequiratur actualis aliqua cognitio malitiae: peccatur, quin advertatur peccari; & tamen utrumque docet P. Eliz. quae sunt manifestè contradictoria. Si igitur omnes T.T. docent ad omne peccatum etiam ignorantia praerequiri actualem aliquam cognitionem malitiae, non autem solam potentiam cognoscendi, quòd noto propter M. Elbeque; (licet inter se, ut dixi, potius de voce discrepent, an ea actualis cognitio malitiae debeat esse in particulari de malitia operis particularis, quo per ignorantiam peccatur, an satis sit actualis cogitatio malitiae in alio, an in universali) quà ratione P. Eliz. dicit peccari, quin advertamus peccare, cum h. c. propositio opponatur contradictione huic omnium T.T. opinioni: non peccatur, quin advertatur peccari. Rursus quo iure paginas auctoritatis fatigat? quae si sunt ad rem, sunt contra omnes T.T. vel si sunt iuxta mentem omnium T.T. non sunt ad rem, immò sunt contra P. Elizal.

N. Obijcit 3. qu. 6. & 7. hoc argumentum, quod §. 3. pag. 31. vocat insolubile: Omnis Haereticus peccat putans obsequiū prestare Deo; ergo multo magis peccari potest sine actuali advertentia peccati. Antecedens probatur; quia Haereticus dum assentitur suo errori, assentitur ei objecto, ut vero, & quidem, ut Deo obsequium praestet. Respondeo vel sermonem esse de Haeretico invincibiliter ignorante oppositum; hoc autem non est ad rem, nam non peccat, dum invincibiliter putat se credere Deo; hic autem loquimur de ignorantia vincibili: vel sermo est de Haeretico vincibiliter ignorante; iste autem ex malà fide putat se credere, & obsequi Deo, immò eò ipso dubitat, & cognoscit se teneri ad ulteriorem diligentiam, quam tamen respuit; & ideo peccat tum peccato negligentiae, & ignorantiae vincibilis, tum peccato haereticis ad eam frequenti.

N. Omitto alia argumenta, in quibus P. Eliz. qu. 6. totus est, ut probet adulterantem, & furantem non advertere actu ad peccatum, adeoque peccare sine actuali advertentia peccati. Sed contra; quia, ut supra dixi, nullus

Tom.I.

docet, quòd quis toto tempore, quo peccat, habere debeat advertentiam ad peccatum: si enim ut quis bene operetur, non est necesse, ut toto tempore, quo ex. gr. orat, actu advertat se orare, & agere opus bonum; multò minùs necesse erit, ut quis malè operetur, quòd actualiter cogitet toto tempore, quo malè operatur, se peccare, & in hoc hallucinatur P. Eliz. Nos cum omnibus T.T. immò ipso Elizal. docemus, peccari non posse sine pravià actuali cogitatione, aut scrupulo peccati, & cum ipsidem negamus eam debere semper durare; quomodo ergo hoc nobis obijcit, immò quo jure inferit, quòd quia adulter, dum adulteratur, non cogitat se peccare, peccari posse sine actuali advertentia peccati? nam adulter, saltem priùs, dum adulterio se accingit, advertit se peccare, & hoc satis est ad veritatem Catholicam, & omnium T.T. Addo quòd si P. Elizal. putat se ex penù SS. N. PP. & omnium T.T. doctrinam suam habuisse, dum docet ad omne peccatum etiam ignorantia praerequiri actualem aliquam peccati cogitationem, eò ipso ne, dum docet peccari sine actuali cognitione peccati, ne, inquam, doctrinam Catholicam retractare videatur, debere ab hac propositione omnino opposita primè prorsus abstinuisse, vel aliter eam exposuisse dicendo, quòd actualis ea cogitatio praerequisita ex consensu omnium T.T. ad omne peccatum non est necesse, ut continuetur toto tempore, quo peccatur; & dixisset verum: dicere autem, *peccatur absque eo quòd advertatur peccari*, est omnino oppositum huic, non peccatur sine pravià actuali advertentia peccati, quam ipse, & omnes T.T. sustinent: ergo ne contradictoria dicat, aut saltem non bene loquatur, satias fuisset ab ea propositione abstinere, aut saltem eam moderari.

Obijcit 4. qu. 8. Si nostra regula, non sci- N. vi, non putavi esse peccatum, est vera, & ex- 189. cusat à peccato, sequitur, quòd qui non ex- P. Eliz. stimat se falli credendo errorem contra fidem, non peccabit, adeoque nullus Haereticus ab excommunicatione absolvendus erit, dum ad Ecclesiae sinum accurrit, si excommunicationem ignoravit; & tamen oppositum ab Ecclesia practicitur: ergo falsa est nostra regula supponens omnem eam ignorantiam esse invincibilem, quoties actu non advertitur peccari. Sed contra; quia tam certa est nostra regula; quàm certa est allegata omnium T.T. doctrina praerequirentium ad omne peccatum etiam ignorantia actualem cogitationem peccati ignorantiae: ergo si ex mente omnium T.T. ut dixi ex eodem P. Elizal. 2. p. pag. 20. cujus verba dedi in 2. object. omnis ignorantia

X ij vinci-

vincibilis, & peccaminosa præsupponit necessario actuale peccati advertentiam; sequitur quod omnis ignorantia non præsupponens actuale peccati cognitionem erit invincibilis. In forma dico, quod si aliquis nullo modo scivit, nec ullum scrupulum habuit de comparanda sibi ejus objecti ignoti notitia, & tale objectum exequatur, nullo modo peccare. Attamen verum est plerisque facile in hoc mentiri, ut patet appositissimo exemplo: quid evidentius quam furem, aut injuste aliena bona retinentem teneri ad restitutionem? quotus tamen quisque est, qui restituat? cur autem, nisi quia familiari sibi voce adulantur, *non possum*, quæ tamen plerumque est mendacium? Sanè sicut respondens *non possum*, si revera possit, ut plerumque potest, non est securus in conscientia, ita nec illi, qui in æternæ salutis negotio desides sunt, ut sunt plerumque Catholici, & multò magis Hæretici, quibus sæpe pro fide amplectenda, cætera bona posthabere necesse est; quod si sæpe respondeant, non scivi, non cognovi peccatum esse, non adverti me tali lege obligari, plerumque mentiuntur, atque adeo, quia ea nescientia est voluntaria, quatenus mixta conscientie incitanti ad interrogandum, & interrogare negligunt, ideo ea est peccatum. De cætero si nec in generali, nec particulari ullam peccati advertentiam habuere, est concursus omnium T. T. opinio eos non peccare. Quod additur de excommunicatione, non est ad rem; nam poena non pendet ab advertentia, culpa autem pendet: ergo excommunicatio potest sine advertentia incurrere, non potest peccatum. Addo Ecclesiam sapienter se gerere, dum poenas taxat pro foro exteriori, cum hominis interiora non videat, & posset quilibet Hæreticus excusare se, allegando invincibilem nostræ fidei ignorantiam, quæ licet in aliquo dari possit, ea tamen non datur in plerisque. Addo etiam, quod P. Eliz. decipitur, dum veram doctrinam casibus falsis applicat, & ex eorum falsitate infert falsitatem doctrinæ generalis, quæ tamen oritur à falsâ applicatione: quomodo si quis diceret, quod doctrina generalis liberans omnes gravi infirmitate laborantes à lege jejuniij, sit falsa, quia medicus aliquis ab eâ lege liberavit hominem modicâ tussi laborantem: nam regula est legitima; applicatio est spuria.

N. 193. Dices: Si ad peccatum requiritur advertentia, sequitur Confessarium, qui conscius suæ ignorantie initio anni proposuit non studere necessarijs ad rectam Sacramentorum ministrationem, sequitur, inquam, si mensi posteriorum decursu non advertat suam impe-

ritiam, & studendi obligationem, & Sacramenta quocumque modo ministret, non peccaturum. Similiter concubinarium actu libidinis ferventem non peccaturum, si non advertens delectetur in objecto turpi. Idem dicendo de iracundo, de perjuro, si malum imprecetur, si pejeret, & non advertat: ergo ad peccatum non requiritur advertentia. Sed contra; quia hoc ab Eliz. est solvendum, cum sustineat cum omnibus T. T. licet deinde argumentorū vi abreptus sibi contradicat; sustineat, inquam, ad omne peccatum præviam aliquam cogitationem requiri: dicere autem, quod peccari potest sine prævia peccati cogitatione, non est argumentum solvere, sed cedere, & deferere doctrinam communem, quam asseruerat. Dico igitur quod casus, ut in argumento allegantur, sunt plerumque modo operandi humano impossibiles: quis enim mihi suadeat Parochū toto anno, primo die, vel mense excepto, ne levem quidem scrupulum habuisse de suâ imperitiâ, de studendi obligatione, de prævia Sacramentorum ministratione? Idem dico de concubinario, perjurō, & similibus; atque adeo nil mirum erit, si casui moraliter impossibili respondeam cum communi T. T. nimis benignè dicendo, Parochum primo tantum mense, quo advertit, peccasse. Quod si responsionem accuses, accusabo ego casum: si enim tu supponis omnino gratis nullam omnino toto anni decursu bonam inspirationem excitantem ad studendum, & ad meliorem vitæ frugem revertendum, Parochum habuisse, & non nisi primo mense advertisse, ita & ego dico, non nisi primo mense peccasse; talis enim casus, qui supponit Spiritum S. & bonum Angelū toto anni decursu otiosum, Dæmonem autem toto anni decursu summè vigilem, tali responsione dignus est. Quod si finxeris casum, ut de more accidit, quatenus Deus, & Angeli tutores diligentissimi, & liberalissimi sunt in largitione gratiæ sufficientis, in peccatoribus monendis, in excitandis, in proponendis proprijs cuicumque obligationibus, præter exteriora exempla, quibus ad arctam salutis viam monentur, tum dico Parochum toties peccasse, quoties simili Synderesi, quæ frequentissima est, laboravit.

Ut autem prorsus enervem similia popularia argumenta, videamus, quid dicat P. Elizal. & quid nos; & sapiens Lector judicabit, an nostra doctrina excuset peccata, an potius opposita. Dicit P. Elizal. Parochum semper peccare, licet non advertat toties, quoties malè Sacramenta ministrat, ita ut semper peccet novo peccato; si enim hoc non dicat, non recedit à nobis. Dicimus nos Paro-

Parochum toties peccare, quoties advertit, ita ut iufficiat actualis advertentia in confuso, & se ad plura teneri, ut suum munus scienter obeat: adeoque si ab initio anni advertat se millies ministraturum Sacramenta, dicimus cum ab initio anni millies peccasse; nam voluntas habetur pro facto: rursus dicimus in sequenti Sacramentorum ministracione, si nullatenus in posterum advertat (quod tamen est moraliter impossibile) se peccare, non quidem peccato novo, sed antiquum peccatum completurum. Quæro modo, uter magis excuset peccata, an P. Eliz. an nos? Ego volo Parochum peccasse millies ab initio anni, immò toties quoties ministraturus erit per annum Sacramenta, dummodò hoc confusè præviderit: rursus per voluntatem non sciendi, quæ sui muneris sunt, volo toties ab initio anni peccasse, quoties per annum munus suum obiturus non est, dummodò hoc confusè præviderit. Econtra P. Elizal. dicit, quòd Parochus ab initio anni toties tantum peccavit, quoties Sacramenta cum advertentiâ ad sui muneris ignorantiam ministravit: rursus toties per decursum anni peccavit, quoties ea ignorans ministravit, & sine advertentiâ quòd peccaret. Ecce si equo iudicio locus sit, plurium peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, quia si Parochus primo anni mense obiret, immò si Doctoribus, & libris, quibus anni decursu uti posset, ut calleret, quæ sui instituti sunt, decurrente anno privaretur, adhuc juxta nos reus esset mille Sacramentorum illicitè, aut invalidè ministrandorum, quia voluntas habetur pro facto: eo modo, quo qui projicit Breviarium prævidens se millies non recitaturum, reus est mille peccatorum. Econtra juxta P. Eliz. Parochus primo mense non est reus mille sacrilegiorum, sed eorum tantum, quæ tunc contraxit: ergo si primum mensem consideremus, tantum abest, ut nostra sententia excuset, quin facit Parochum reum longè plurium peccatorum, quorum non facit sententia P. Elizal. Quòd si annum cum anno comparemus, æqualium peccatorum reum facit Parochum nostra sententia, ac sententia P. Eliz. dicimus enim Parochum toties peccasse, quot confusè prævidit Sacramenta illicitè ministraturum, cum hac differentiâ, quòd ea omnia contraxit primo mense, quo confusè advertit, etsi sequètibz mensibus nihil omnino advertat, non peccaturum novo peccato formali, sed tantum expleturum formale antiquum. At P. Eliz. negat contraxisse omnia primo mense, sed vult toties novo peccato peccare, etsi non advertat, quoties

Tom. I.

ministrat Sacramentum. Hæc rectè intellecta evacuant, & moderantur zelum P. Eliz. contra nos.

Hoc idem evenit in projiciente Breviarium, qui si prævideat se pluries non recitaturum, dico eo instanti contrahere peccatum æquivalens omnibus omissionibus Officij futuris; & in ordine ad conscientiam perinde est, siue dicatur, quòd quotidie novum peccatū contrahat, siue dicatur, quòd quotidie novum peccatum non contrahat, sed omnia projectionis instanti cōtraxisse. Dixi, in ordine ad conscientiam, non tamen in ordine ad doctrinam; nostra enim sententia communissima est, & præterea Jansenismo ex toto opposita, sententia autem contraria nec est communis, nec saltem, modestæ memor, ita opposita. Idem dico de alijs casibus, si res penetraretur; perinde enim est ad conscientiam, & multitudinem peccatorū, siue cum P. Eliz. dicatur perjurum toties peccare, quoties pejerat, licet non advertat; siue nobiscum dicatur, perjurum, dum non advertit, non peccare novo peccato formali, peccasse tamen tum peccato omissionis diligentia ad emendationem perjuriorū requisita, tum patrando peccatum perjurij, & negligentia æquivalens omnibus negligentijs, & perjurijs proferendis. Idem de concubinario, qui prævidens se in objecto turpi delectaturum, nisi sibi præsens sit, peccavit tum contra castitatem, quam prævidit violaturum, tum contra obligationem sciendi, & utendi remedijs ab Asceticis contra tale vitium præscribi solitis. Nulla igitur in nostra sententiâ peccatorum excusatio, nam tot admittimus in non advertente, quot Eliz. & summa nostræ doctrinæ coherencia; tuemur enim non peccari peccato formali novo sine novâ advertentiâ saltem in confuso; quâ coherentiâ caret doctrina Eliz. qui tuetur ad omne peccatum prærequiri aliquam aliquâdo cogitationem, & hanc esse omnium T. T. mentem; & simul tuetur peccari novo peccato formali, quin actu advertatur, adeoque negat requiri actualem advertentiam etiam confusam peccati ad peccandum, quæ non tantum incoheretia, sed contradictoria sunt.

§. II.

Argumentum ex dictamine conscientia vincibiliter erroneo.

S U M M A R I U M.

Plures D.D. volunt esse de fide, quòd parère te-neamur conscientia vincibiliter erronea, 199.

Arguitur fuscè, quòd vincibilis falsa nullam inclu-dat peccati cognitionem, & tamen eam sequens

X iij

peccat,

peccat, adeoque peccatur sine advertentiâ peccati, n. 200. ad 205.
Rejicit Patrem Suarez timentem, quod ad peccatum satis sit cognitio interpretativa, n. 206. ad 208.
Concludit determinari exacte non posse, quæ cognitio sit necessaria ad peccata ignorantia, & dicit, quia Deus nos vult humiles, ibid.
Theologi est in re practica valde obvia aliquid definire, n. 210.
Judicium prudentium quando sit regula, n. 211.
T.T. in discendo humiles, sunt in docendo duriores, ibid.
Vult necessariam ad peccatum advertentiâ, & simul vult peccari, quin advertatur, n. 212.
Defendo Patrem Suarez, n. 213.
Aliud est quære, an advertentiâ requiratur ad peccandum; aliud, an eam habuerim, ibid.
Sæpe difficile vincibilem ignorantiam ab invincibili secernere, ibid.
Non recte probat ex D. Paulo, esse incertum, quæ cognitio necessaria sit ad ignorantia peccata, n. 214. 215.
Affirmat, & negat nos debere sequi conscientiam vincibiliter falsam, n. 216.
P. Vasquez, & alij docent vincibilem erroneam obligare tantum negativè, seu ne contra eam operemur, n. 217.
Plerique, quos sequor, ut juxta eam operer. Doctores, n. 218.
Plus peccat, qui non operatur juxta illam, quam qui eam non deponit, ibid.
S. Thomas expresse dicit, quod obligemur sequi conscientiam erroneam, n. 219.
Nullum absurdum, quod ea stante necessitetur homo ad peccatum, n. 220. ad 223.
Necessitatur necessitate consequenti, quia eam deponere non vult, cum debeat, & possit, 222.
Non est in statu damnationis; cur? n. 224.
Ex hoc quod non deponens conscientiam erroneam tenetur eam sequi, non infertur peccari sine advertentiâ, n. 225.
Omnes T.T. aliquam, vel in se, vel in alio, peccati advertentiâ requirunt, n. 226.
Totus labor est combinare cum peccatis ignorantia advertentiâ peccati, ibid.
P. Elizald. non combinat, quin destruit necessitatem advertentiâ ad peccandum necessariâ, n. 227.
Expono quando pecco peccato ignorantia, n. 228.
Pecco scienter per ignorantiam, pecco ignoranter contra legem, quam scire nolo, n. 230.
Teneor non mentiri deposito errore vincibili, non eo stante, n. 231.
Quomodo mentiendo peccet, etsi judicet se non peccare, n. 232.
Plura sunt, quæ in se non sunt peccata, sunt in alio; atque adeo obedire dictamini vincibili,

non est peccatum in se, est tamen in dictamine, n. 235.

Mentiens non simul judicat, quod sit, & non sit peccatum, mentiri, n. 237.

Expono qualiter tunc teneatur, vel deponere dictamen, vel mentiri, n. 238.

Differentia inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneum, n. 239.

Atinus peccat mentiendo, seu obediendo ei dictamini, quam non mentiendo, n. 240.

Necessario peccat, n. 241.

Etsi tunc cognoscat mendacium esse peccatum, tenetur stante eo dictamine mentiri, n. 242.

Contemnere apprehensionem ex gravi motivo non est culpa: est contemnere ex culpa, n. 243.

Explico qualiter obligari possimus, ne agamus contra conscientiam dictantem tale opus esse peccatum, n. 244. 245.

Laborans conscientia vincibiliter erronea duos habet remorsus, ibid.

Non deponitur conscientia vincibiliter erronea per cognitionem dictantem, quod ea sit vincibilis, n. 247.

Erronea non est dubia de opere, quod dictat, sed de sui ipsius veritate, n. 248.

Ignorans vincibiliter duas videt in se obligationes, n. 249.

Objicit 5. qu. 11. per totam: Tenemur se. N. qui dictamen vincibiliter erroneum, 199. adeo ut sit peccatum ei non parere; ergo peccatur sine advertentiâ peccati. Antecedens suadet ex P. Vasquez 1.2. disp. 59. qui post P. Vasq. quam cap. 3. retulit sententiam, quæ negat esse peccatum operari contra conscientiam erroneam, subdit, quod opposita sententia adeo communis, & certa sit, ut sententia negans esse peccatum non obedire conscientiæ erroneæ, hæretica ab omnibus jure censetur. Dein d. 60. quærens, an conscientia erronea propriè obliget, respondet idem P. Vasq. obligare, ne quid fiat contra illam. Similiter P. Suar. & P. Sanch. asserunt esse de fide, quod teneamur parere conscientiæ erroneæ; & P. Granado 1.2. contr. 2. tr. 12. d. 7. sect. 3. ait, esse intrinsecè malum non obedire conscientiæ vincibiliter erranti, nec Deum, nec Prælatum posse in hoc dispensare: ergo tenemur obedire conscientiæ vincibiliter erranti. Quod autem, supposita hac doctrinâ, quæ juxta plerisque est de fide, sequatur peccari sine ullâ advertentiâ peccati, probat P. Eliz. quia conscientia vincibiliter erronea non habet secum conjunctam ullam cognitionem probabilem, aut dubitativam, quæ cognoscatur esse peccatum id, quod ea conscientia vincibiliter errans dictat: si enim aliquam talem cognitionem haberet, non esset pecca-

peccatum ei conscientiae non obedire: detur enim conscientia vincibiliter erronea dictans esse necessarium mentiri ob vitam tuendam: ecce talis conscientia nullam habet sibi conjunctionem cognitionem ostendentem, quod sit peccatum tunc mentiri; si enim haberet, non possem eam conscientiam sequi, sed non tantum possum, sed teneor eam sequi, adeoque teneor tunc mentiri: ergo conscientia vincibiliter erronea nullam habet secum cognitionem peccati: ergo peccatur sine cognitione peccati; cum certum sit, quod conscientia vincibiliter erronea non excludit à peccato.

N. 200. Confirmat 1. Vel Petrus ex conscientia vincibili erronea iudicans se teneri ad mentendum, ut famae, & vitae propriae, aut alienae consulat, cognoscit, siue probabiliter, siue dubitative, quod mendacium tunc sit peccatum, vel nullo modo cognoscit? Si nullo modo cognoscit, habetur intentum, nempe tum, quod Petrus tunc mentiendo peccet, nam omnis sequens conscientiam vincibiliter erroneam peccat; tum quod peccet sine omni cognitione peccati. Si aliquo modo cognoscit, sequitur, quod tunc conscientia vincibiliter erronea non obligat ad mentendum, quia nullus obligatur ad id, quod cognoscit esse peccatum. Confirmat 2. mihi pag. 50. (est enim error Typographi, quo frequentissime non minus, quam sollicitissime scaturit impressio, ponens numerum 52. pro 50.) quia dici non potest Petrum peccare tunc mentiendo, quatenus operatur contra scrupulos, & conscientiae remorsus, qui stant cum iudicio conscientiae vincibiliter errantis, dictante non esse peccatum, immò esse obligatorium tunc mentiri: non, inquam, dici potest, quia vel illi scrupuli, & remorsus sunt purae apprehensiones peccati, vel sunt iudicia? si sunt purae apprehensiones, sequitur quod Petrus mentiendo tunc non peccavit, quia agere contra apprehensiones scilicet ab omni iudicio rationis non est peccatum: si sunt iudicia, contra est; quia si Petrus tunc iudicat peccatum esse mentiri, non potest ex conscientia vincibili erronea obligari ad mentendum; sed obligatur, ut supponitur: ergo dicendum est dari conscientiam vincibiliter erroneam sine his remorsibus, quam tamen qui sequitur, peccat, quia vincibilis est.

N. 202. Confirmat 3. pag. 51. quia nullus obligari potest sub peccato, ut agat contra remorsum conscientiae dictantis, quod sit peccatum agere illud; nam per hunc ipsam remorsum cognoscit se non teneri ad agendum illud: ergo implicat, ut cum conscientia vincibiliter erronea obligante ad mentendum, sit con-

scientiae remorsus obligans ad non mentiendum: ergo peccatur sequendo conscientiam vincibiliter erroneam, absque eo quod aliquis remorsus peccati detur. Confirmat 4. quia N. conscientia vincibilis erronea est iudicium 203. obligans sub peccato ad aliquid faciendum, aut omittendum; ergo implicat, ut cum ea sit quodcumque iudicium de malitia rei, ad quam obligat. Similiter implicat, ut cum ea sit dubitatio, aut fluctuatio de malitia ejusdem rei, quia affirmatio unius excludit negationem contrariam, aut contradictoriam ejusdem objecti, atque etiam dubitationem: ergo affirmatio bonitatis mendacij, quam habet, qui ex conscientia vincibiliter erronea iudicat esse mentiendum, excludit negationem contrariam, & contradictoriam ejusdem bonitatis, nec non etiam dubitationem; implicat enim, ut, cum iudico esse bonum mentiri, dubitem esse bonum: ergo conscientia erronea vincibilis est expers earum cognitionum, & remorsuum malitiae, & tamen peccatur sequendo conscientiam vincibiliter erroneam; ergo peccatur sine omni remorsu, & actuali cognitione malitiae.

Confirmat 5. quia dici non potest, omnem N. conscientiam vincibilem erroneam deponi 204. posse, & per hoc differre ab invincibili; non potest autem deponi, nisi tunc adfit actualis aliqua cognitio malitiae; ergo tunc adest aliqua. Non (inquit P. Eliz. pag. 51.) hoc dici potest; tum quia hoc non est solvere argumenta, sed arguere, argumentum autem per argumentum non solvitur; tum quia tunc nulla adest cognitio, ut patet ex dictis ab Eliz. tum quia si aliqua talis cognitio adesset, eo ipso per illam cognitionem conscientia erronea non esset deponibilis, sed actu deposita; & sic non esset erronea, nam per eam cognitionem actu iudicaret, quod malum esset mentiri; ergo non esset conscientia erronea deponibilis, sed deposita: ergo non adesset conscientia erronea. Confirmat 6. pag. 52. §. 2. Conscientia vincibiliter erronea, N. nec est dubia, nec est scrupulosa; ergo cum 205. ea nulla est cognitio proponens, quod malum sit mentiri. Antecedens probatur: non est dubia, quia sine ullo dubio dicitur esse tunc mentiendum; non est scrupulosa, quia tunc nullus scrupulus adest; ergo nec est dubia, nec est scrupulosa, adeoque cum ea nulla adest cognitio peccati. Rursus conscientia vincibilis erronea ita obligat, ut sit peccatum contra illam agere: e contra conscientia dubia ita obligat non agere, ut sit peccatum juxta eam agere: ergo conscientia vincibilis erronea non est peccati dubia. Quod si nos recurramus ad cognitiones aliquas apprehensivas

fivas peccati, composibiles cum iudicio vincibili erroneo non peccati, illarum apprehensiones (ait P. Elizald.) non sunt ad rem, nec ob ipsas peccatur, nam sciunt omnes, quod quando fidei mysteria credimus, habemus saepe apprehensiones contrarias proponentes mysterium esse falsum, nec tamen ideo peccamus, eo quod contra illas credimus mysteria.

N. 206. P. Suar. Post hæc cum magna Lectorum cruce fissimè producta, ait 1. pag. 53. §. 3. quod P. Suar. opinionem de necessitate cognitionis actualis ad peccandum potenter debellarit; & 1. 2. 3. 4. 5. rejecerit doctrinam eorum, qui tunc tantum volunt inadvertentiam esse voluntariam, quando intellectus supra eam reflexit, & reflexè advertit se non satis considerasse eam rem, & se teneri ad exactius considerandum, vel saltem reflexè dubitat de sufficienti consideratione, & de obligatione ulterius considerandi. De qua opinione ait P. Suar. n. 21. quod si hic modus verus esset, facile esset expedire difficultates positas, &

P. Eliz. declarare, quado oblivio sit culpabilis. Attamen n. 22. dicit hunc modum esse moraliter incredibilem, cum ex eo sequatur incommoda illata n. 14. (ait P. Suar. & cum eo P. Eliz. §. 4.) quia alias in infinitum iretur, quia hanc ipsam reflexam cognitionem de considerandi obligatione potest quis culpabiliter omittere: ergo necessaria erit alia reflexior cognitio in infinitum: ergo ut quis peccet ex ignorantia vincibili, non est eo tempore, quo quis ex ea peccat, necessaria cognitio obligationis considerandi. Quapropter dubium est, (subdit P. Eliz.) an saltem necesse sit, ut aliquo priori tempore habuerit cognitionem de obligatione considerandi magis Divinam legem, & quidem an ea cognitio debeat esse in particulari circa eam rem, in qua per ignorantiam peccatur, an satis sit in universalis, ut si Fidei occurrat, se plura, quæ scire tenetur circa Dei legem, & proprium statum, ignoraturum, nisi magis Deo, & animæ salutis invigilet? Respondet pag. 54. satis esse voluntarium indirectum, ut ignorantia, & errores sequentes sint peccata; adeoque satis esse, ut quis priori tempore dubitaverit saltem, se non eo, quo debet, studio, Deo, & salutis vacare. Addit tamen §. 5. non ideo sequi satis esse, quod habuerit cognitionem rei, ignorando ejus malitiam, ut satis esse docuit P. Suar. à n. 28. & P. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 16. n. 20. & communiter T. T. qui dicunt ad voluntarium indirectum satis esse cognitionem virtutalem, & interpretativam; ita ut satis sit, si alicui in mentem veniat illud objectum ut commodum, aut noxium; hæc enim cogni-

N. 207. tione posita, potest homo magis applicari ad considerandum illud, an sit moraliter bonum, vel malum: quæ applicatione omissa, tunc homo precipitanter, & imprudenter operatur; ita ut, si objectum sit malum, sibi imputare debet, si ejus malitiam non novit, potuit enim, sed noluit. Sed hoc rejicit P. Eliz. 1. quia etiam interpretativa cognitio modo declarato satis sit, ut ignorantia, error, & oblivio ad illam sequentes sint aliquando culpabiles, ut accidit, quoties aliquis precipitanter consilium capit, aut dat, aut operatur, non utendo diligentia, nec ulteriori consideratione pro materie gravitate: attamen absolute ea cognitio interpretativa non semper satis est, ut error sequens sit culpa; quia ea cognitio interpretativa non est satis, ut sit peccatum ipsa ignorantia, & inadvertentia malitiæ earum rerum, quæ non sunt in se malæ, sed tantum quia vetitæ; ea enim cognitio, quando sunt vetitæ, talis est, qualis foret, si non essent vetitæ; sed si non essent vetitæ, ea cognitio nullam vim habuisset ad excitandam cognitionem malitiæ, quæ nulla esset; ergo neque quando sunt vetitæ. 2. quia cognitio rerum indifferentium talis est, qualis sunt ipsæ res; sed ipsæ sunt indifferentes ad bonum, & malum; ergo etiam earum cognitio; ergo earum cognitio non potest inducere in cognitionem malitiæ. Omitto alias P. Elizald. rationes.

N. 208. Tandem §. 6. quando putabam cum aliquid certi dicturum, quæ cognitio requiratur, ut ignorantia sequentes sint peccatum, nam impugnavi ut insufficientem cognitionem interpretativam admissam à P. Suar. & ut repugnantem cum ignorantia, & errore vincibili cognitionem actualem, qualem nos admittimus: postmodum concludit, non posse exactè determinari, quæ cognitio sit necessaria ad peccata ignorantia, quia Deus nos vult humiles. Idem respondet lib. 6. qu. 19. ubi postquam refutavit doctrinam communem de quantitate scientiæ in Confessario necessaria, tandem §. 7. & 8. quid obscurius respondet, ait enim talis, ut plerumque dicat verum: Obstupui ad hæc, & vidi contigisse N. Patri Eliz. id, quod frequentissimum est in materijs difficilibus, nempe omnes sententias destruere, & nullam asserere, cum tamen in re adeo necessaria, practica, & frequenti, ut sunt peccata ignorantia, erroris, oblivionis, & inconsiderationis culpabilis, necesse sit viro Theologo aliquid decidere circa cognitionem prærequisitam ad ea peccata; non minus, ac Theologi est decidere, quæ advertentia sit necessaria ad mortale, quæ ad veniale, quæ, & qualis libertas, & similia; imò Theo-

logi

N. 209. P. Eliz.

logi est definire circumstantias, & alia non tantum ad peccatū in genere, sed ad peccata particularia in omni specie magis hominibus saltem familiari, & necessaria, cum omnes istae quaestiones practicae sint, nec Deus contentus est, ut Theologus humilis sit, sed praeterea ut doctus sit. Quare S. Jacob. Ep. 1. monet, quod *qui indiget sapientia, postulet a Deo, qui dat omnibus affluenter*; atque adeo qui caret illā, argui potest negligentia, inquit S. Bonav. tom. 3. serm. 2. de S. Gregor. Papā, concludens cum Valer. Maximi epiphonemate, qui laudās Socratem, scribit, *quod quia ad discendum semper se pauperem credidit, ad docendum fecerit se locupletissimum*. Sint ergo Theologi humiles, credendo se semper in discendo pauperes, ut in docendo sint ditiores. Quod si in aliquibus materijs Theologi appellant ad iudicium prudentium, tunc est, quia ea materia subest innumeris circumstantijs, & pro quolibet casu particulari, cum innumeri sint, non potest dari doctrina generalis, nisi in eo, in quo genericè conveniunt, non autem in quo singulariter differunt, & ideo Theologi, ne tunc omittant dare aliquam regulam, pro regulā dant iudiciū viri prudētis, cuius munus est considerare particularitates hujus, vel illius casus: ergo satis fuisse P. Eliz. aliquam pro re tam universali, & necessariā sententiā fundare, quam omnem destruere, & multo magis, quam dicere, quod ad peccatum necessaria sit advertentia, & simul dicere, quod peccari potest sine advertentiā. Humilitas, ad quā appellat, & pro ratione dat, poterit quilibet dare pro omni materiā, quam ignorat, & sic renunciandum erit omni studio, subrogando in favorem nescientiae humilitatem; immo etsi quis definiat, quae cognitio praequiratur ad hoc, ut peccetur per ignorantiam, potest esse humilis non minus quam qui nihil definit. Hoc rogo Lectorem meum, ut sciat me in compendium redegissem, quae fusillimo calamo legi in P. Eliz. ut discat, Theologo saepe non minori opus esse patientiā, quam ingenio. Legi tamen, ne quid à nobis omissum vitio verteretur.

N. 211. S. Jacob. D. Bonaventura. Valer. Maxim. Socrat.

N. 212. Ait itaque 1. P. Eliz. quod P. Suar. 1. 2. d. 4. scilicet 3. n. 27. dicat, saepe discerni exactè nō posse, quando ignorantia fuit voluntaria. Sed P. Eliz. duo confundit; aliud enim est, quae cognitio; & advertentia necessaria sit, ut ignorantia sit peccatum; aliud, an ego eam advertentiam habuerim. Primum est, quod modo quaeritur, & hoc exactè determinat P. Suar. dicens requiri, & satis esse advertentiam interpretativam. Secundum non est ad rem, certum enim est saepe nos nescire, an

advertentiam requisitam habuerimus: ergo pro rebus adeo inter se diversis non benè citatur P. Suar. & P. Sanch. & multo magis non benè illae duae res confunduntur; & hoc ipsum constat ex eodem P. Eliz. 2. p. lib. 6. qu. 20. §. 4. pag. mibi 339. ubi citat P. Suar. & P. Valent. dicentes esse difficile discernere ignorantias vincibiles, & invincibiles, ita ut ea discretio saepe humanum modum excedat.

Ait 2. defectum certitudinis oriri potissimè, tum ex eo, quia nescimus, an nobis sint remissa omnia peccata, & quia nimium nos amamus, & falso zelo peccamus. Sed contra: vel enim loquitur de defectu certitudinis cognitionis praequisitae ad peccata ignorantiae, vel de defectu certitudinis justificationis propriae, de qua sermo erat Apostolo 1. ad Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum*? Si de secundo, non est ad rem, hic enim loquimur de primo. Si de primo, ea, quae asserit, non probant nisi incertitudinem justificationis propriae; non autem incertitudinem regulae de qualitate cognitionis praequisitae ad peccata ignorantiae: ergo nova confusio.

Ait 3. quod si S. Paulus scivisset, quae & N. qualis exacta cognitio praequiratur ad peccata ignorantiae, non dixisset, *Non sum justificatus, me ipsum non iudico*. Sed contra; quia etsi sciam cum omni Theologo quid requiratur ad peccatum mortale, saepe tamen iudicare non possumus, an de facto ea omnia requisita habuerimus; immo etsi quis sciat se mortaliter peccasse, nescit tamen se justificatum per dolorem sequentem: ergo ex incertitudine justificationis, & ex incertitudine iudicii, an necne peccaverim, non benè infertur incertam esse qualitatem cognitionis requisitae ad peccatum. Omitto plura similia, quae sicut aequali confusione peccant, ita aequali solutione infirmantur. Nolo tamen N. omittere contradictionem; nam lib. 5. qu. 11. ut arguat contra nos, citat plures dicentes esse de fide nos teneri ex praecepto sequi conscientiam erroneam vincibilem: at lib. 5. qu. 18. §. 3. ad finem pag. 141. postquam quaerit, an Deus praecipiat, ut sequamur conscientiam erroneam invincibilem, & attulit rationes sententiae affirmantis, ait: *Nilominus difficultates istae nō minime movere debent ad discendum*, (Deum jubere, ut sequamur conscientiam erroneam invincibilem) *quia ad verbum probant etiam de conscientia erronea vincibili; Deus porro jubere nequit hanc sequi, quae contradictoriè opponuntur doctrinae, quam asserit esse de fide, nempe nos teneri sequi conscientiam vincibiliter erroneam*. N.

Venio modò ad argumentorum solutionem,

P. Eliz.
P. Suar.
P. Sanch.
P. Val.

N.
214

215.

216.

P. Eliz.

N.

217.

nem, quæ per integras quatuordecim paginas scriptis characteribus impressa contra nos tamquam summæ efficaciam proponit. Prius itaque transmittit non tantum, quod tradit P. Valq. 1.2.d.60. cap.2.n.4. quem sequitur P. Palao tr. 2. de Conf. d. 2. qu. 2. & 3. nempe conscientiam vincibiliter erroneam obligare tantum negativè, non autem positivè; id est, obligat tantum, ne contra illam opereris, non autem obligat, ut juxta illam opereris; immò transmittit conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, (tenetur tamen operans eam deponere) obligare te, ut opereris juxta illam, ita ut magis pecces operando contra illam non depositam, quam pecces eam non deponendo, ut expressè docent M. Tapia tom. 1. lib. 1. qu. 8. art. 3. & 4. & lib. 3. qu. 9. art. 5. & 11. & qu. 17. art. 4. cujus verba dedi supra scilicet. 2. §. 4. & Caram. tom. 4. Theol. Mor. Fund. in quæst. proœmiali n. 22. & fusè in Prodro. à n. 117. & in Dialecti de possessionis regulâ tom. 4. pag. mibi 343. Herinx tom. 2. d. 4. à n. 16. Reding tom. 2. qu. 9. art. 3. contr. 2. pag. 241. Medina, P. Valent. Corduba, P. Azor, P. Salas, P. Thyrs. disp. 8. adeo ut P. Valq. 1.2.d.59.n.6. dixerit, Catholica sententia est, esse peccatum operari contra conscientiam erroneam in quacumque materia; & P. Sanch. lib. 1. Summæ cap. 13. n. 12. ait: Quando conscientia erronea est vincibilis, seu culpabilis, & dicat aliquid esse sub præcepto, quod quidem peccatum erat, ut si diceret quemquam furari debere, ut pauperi subveniat, peccati reus erit, siue furetur, siue non furetur; furando quidem contra præceptum non furandi, a cuius transgressione ignorantia illa culpabilis excusari nequit; non furando autem, quia contra conscientie dictamen agit. Hæc P. Sanch. Quare absolute judico conscientiam vincibiliter erroneam, si non deponatur, teneor tamen deponere, non tantum obligare, ne contra eam operemur, ut putat P. Valq. sed etiam ut juxta eam operemur, ut putat M. Tapia, & alij.

N. Patet hoc 1. ex S. Thom. qui qu. 17. de Veritate ait: Conscientia quantumcumque erronea obligat ad peccatum; ergo siue sit vincibilis, siue invincibilis obligat sub peccato ad sui sequelam; & 1.2. qu. 19. art. 6. ad 3. ait: Supposito errore rationis, vel conscientie, qui procedit ex ignorantia non excusante, necesse est, quod sequatur malum in voluntate, nec tamen homo est perplexus, quia potest ab errore recedere, cum ignorantia sit vincibilis, & voluntaria. Ecce ex primo textu S. D. peccat, qui non sequitur conscientiam vincibiliter erroneam; ex altero textu peccat, qui eam sequitur, quatenus potuit eam deponere, & no-

luit. Similiter quodlib. 8. art. 13. in corp. ait: Duobus modis aliquis ad peccatum obligatur, uno modo faciendo contra legem, alio modo faciendo contra conscientiam; ut accidit in habente conscientiam vincibiliter erroneam, peccat enim contra illam, si operetur contra illam; si autem juxta illam conscientiam vincibiliter erroneam operetur, peccabit contra legem: ergo juxta certam T. T. sententiam peccatum erit operari contra dictamen conscientie, siue invincibiliter, siue vincibiliter erroneæ: nec est inconveniens, quod, stante conscientia culpabili erronea, homo necessitetur ad peccandum, quia vult hanc necessitatem, dum non deponit errorem, quem potest, & debet deponere; quia, ut loquitur S. Thom. 1.2. qu. 19. art. 6. ad 3. error ille est vincibilis. Similiter ergo non tantum obligor ad non agendum contra conscientiam vincibilem erroneam, sed etiam obligor ad agendum juxta illam, quia per illam, ut ait Palanco qu. 6. proponitur hoc principium, Faciendum est, quod lex Dei præcipit; & N. quia ex S. Thom. obligor ad eam sequendam; ergo non tantum teneor non agere contra illam, sed teneor agere juxta illam: atque adeo si Petrus ex conscientia vincibili erronea judicet furandum esse, ut pauperi succurrat, ea conscientia, si non deponatur, obligat Petrum, non tantum, ne omittat furtum, sed ut furetur, si enim omittat, putabit se peccare contra charitatem proximi, & contra conscientiam; si autem furetur, peccabit contra legem. Non tamen hinc sequitur peccare necessario, nam si vult, potest eam conscientiam dimittere, adeoque siue furetur, siue non furetur, peccabit semper: peccabit non furando, quia putat se teneri ad furandum, ut proximo succurrat; & quia tenetur operari juxta dictamen, quod tunc habet: peccabit furando, quia vult ignorare præceptum non furandi, & non vult dimittere dictamen erroneum, quod potest, & debet dimittere; ergo non necessario peccabit, quia potest conscientiam erroneam dimittere.

Dices: Repugnat, ut quis in conscientia N. obligetur ad peccandum: ergo conscientia 223. culpabiliter erronea non obligat sub peccato ad sui sequelam. Distinguo antecedens: Repugnat, ut quis ex suppositione sibi liberâ obligetur ad peccandum, nego; sibi non liberâ, concedo antecedens: cum ergo ea conscientia erronea sit libera operanti, est enim vincibilis, & eam non velit deponere, cum possit, non mirum si ea conscientia sibi liberâ supposita peccet, siue furetur, siue non furetur; furando enim peccabit contra legem

vetantem furtum; non furando peccabit contra legem obligantem ad agendum quod conscientia præcipit. Ne tamen dicas quod homo ille, quia est in statu, in quo non potest non peccare, sit in statu proprio damnatorum, qui ex suppositione sibi liberâ necessitantur ad peccandum; ne, inquam, hoc dicas; tum quia homo ille potest eam conscientiam deponere, non ita damnati suum statum; tum quia necessitas ad peccandum, quæ inest damnatis, est ex suppositione eis liberâ in viâ; non autem liberâ in statu damnationis, ut bene Palanco *qu. 6. n. 104.*

N. Transmittitur igitur dari obligationem sequendi dictamen vincibiliter erroneum, si non deponatur, potest tamen, & debet deponi; nego tamen consequentiam à P. Eliz. ex eo antecedenti illam, nempe peccari sine peccati advertentiâ, immò dico peccari cum advertentiâ peccati, ut omnes T.T. docent, licet in hoc discrepent, quod plerique velint necessariam esse advertentiam actualem peccati in se; alij verò cum P. Suar. velint, satis esse interpretativam, quæ tamen est advertentia actualis in alio, licet respectu peccati vocent interpretativam: ex. gr. est actualis advertentia commodi, quod habet objectum, quod sequor; quia tamen illud, ut supponitur, est verum, & peccatum, & ego ulterius non considero ut debeat, & debere cognosco, ideo P. Suar. dicit esse advertentiam interpretativam peccati. Quare omnes T.T. aliquam advertentiam actualem peccati requirunt, si peccati in se, ut plerique; si in alio, ut P. Suar. qui ideo vocat interpretativam: cum ergo omnes T.T. hoc doceant; rursus, cum omnes etiam doceant, quod sequens dictamen vincibiliter erroneum peccet, & quod dentur peccata ignorantie, in advertentia, & oblivionis, tota difficultas stat in combinatione utriusque doctrinæ receptissimæ. Inferre autem, ut vult P. Eliz. ex eo quia dantur peccata ignorantie, dari peccata sine advertentiâ peccati, est negare id ipsum, quod idem P. Eliz. cum omnibus docet, ad omne peccatum etiam ignorantie requiri advertentiam actualem; quapropter rotundè nego eam consequentiam, ergo peccatur sine advertentiâ peccati; quæ non potest concedi, nisi negetur hoc antecedens, *Ad omne peccatum etiam ignorantia prærequiritur aliqua cognitio actualis malitiæ, vel in se, vel in alio*; quod antecedens dixerat pag. 20. esse concordem omnium T.T. sententiam. Recurrere autem ad cognitionem actualem ante mensum elapsam, ut ignorantia, quæ hodie committitur, sit hodie peccatum, est facere hominem peccatorem hodie sine libertate pec-

cati hodie; & ad summum ignorantia hodie est denominative peccatum à cognitione elapsa ante mensum, non autem novum formale peccatum; præsertim cum potuerim toto hoc mense oblivisci obligationis sciendi, quam ante mensum noveram, ex. gr. audiendi hodie sacrum.

Cum igitur res tam gravis, & tam obvia, N. & scitu necessaria, qualis est, quandonâ peccem peccato ignorantie, clarissimè exponi possit, & si potest, debet; potest autem, ut nos facimus, dicendo tunc peccari, quando adest actualis aliqua cogitatio obligationis sciendi, eaque obligatio negligitur, non est quod difficultati cedamus, & recurramus ad cogitationem præteritam, contra quam stant tot robusta argumenta, & periculum, ne Jansenistæ Catholicos se jactent, aut Catholicos Jansenistas vocent. Sanè si Pater Eliz. N. combinaret cognitionem actualem peccati cum peccato ignorantie, credo quod ad cognitionem præteritam non appellaret. Hoc autem, quam facile sit, constat ex dictis; dixi enim, quod peccans peccato ignorantie non ignorat peccatum ignorantie, immò scit se peccare peccato ignorantie: quod ergo ignorat, est, quod sequitur ad ignorantiam; & ideo peccat ponendo illud objectum, non tantum quia vult ponere, si sit, si non sit peccatum, sed etiam, quia cognoscit se posse, & se teneri scire an sit peccatum, & negligit scire: ex. gr. ignoro, an hodie sit audiendum sacrum; suppono dari præceptum de eo audiendo, & illud omitto; ecce in hoc casu pecco tum scienter, tum ignoranter: scienter respectu peccati ignorantie, quatenus possum, & cognosco me teneri ad interrogandum, & nolo interrogare; ignoranter, quatenus nescio, an detur præceptum audiendi: ignorantia igitur est respectu præcepti audiendi, nescio enim, an detur: scientia est respectu tum peccati ignorantie, quatenus scio talem voluntariam ignorantiam esse peccatum; tum peccati omissionis sacri, quatenus scio me peccare omitendo sacrum, quod an sit audiendum scire negligo.

Ad probationem, quâ dicit, non stare ullâ N. cognitionem, vel apprehensionem peccati cum vincibili ignorantia, aut errore, nego antecedens, immò si non stat, non est vincibilis, ut toties dixi, sed invincibilis: ergo implicat ut peccem ignorantia vincibili, quin actu cognoscam saltem confusè me peccare. Immo eundem P. Eliz. redarguo, qui lib. 6. p. Eliz. *qu. 20. §. 3. ad finem pag. mibi 339.* laudat Adrianum in 4. *qu. 5. de Confess. dub. 6. & 7.* dicentem, Ignorantia juris Divini excusat solum,

solū, quando est invincibilis; non manet autem invincibilis quando adest, a quo posset discere veritatem, si vellet, nempe quando adest Confessarius, de hoc enim loquitur: ergo ex Adriano, ut ignorantia sit vincibilis, debet quis posse velle discere; quomodo autem velle possit, nisi habeat cognitionem præviam ad volitionem? Ad hujus probationem, quā infert, quod si cum errore vincibili, quod mendacium non sit nunc peccatum, itaret aliqua peccati cognitio, nempe quod mentiri sit peccatum, tenerer nunc non mentiri, distinguo antecedens: tenerer nunc non mentiri, deposito dictamine vincibiliter erroneo, concedo antecedens; eo stante, nego antecedens, & consequentiam. Dico enim, quod stante in Petro dictamine vincibiliter erroneo, quod mentiri non sit peccatum, immo sit necessarium, ut vitam tueatur, dico, inquam, Petrum teneri ad mentiendū, quia datur obligatio sequendi dictamen vincibiliter erroneum sub conditione, quod non deponatur; sed tunc non deponitur, ut suppono; ergo tenetur mentiri.

N. 232. Quomodo autem Petrus tunc peccet mentiēdo, licet judicet se non peccare, ratio est; quia cum eo dictamine directo vincibiliter erroneo stat apprehensio, aut, si mavis, iudicium reflexum intimans Petro obligationem ulterius inquirendi, an tunc sit licitum mendacium, ut vitam tueatur; quam obligationem ulterioris inquisitionis, quia Petrus respuit, ideo directē peccat peccato ignorantiae, & erroris, quatenus omittit debitam ulteriorem inquisitionem; & indirectē peccat peccato mendacii cum ea omissione necessariō connexo, & sequenti ad eam omissionem. Duo itaque in eo casu praecepta concurrunt, unum absolutum propositum per apprehensionem, aut iudicium reflexum, quod dicit, *Depono illud dictamen vincibile erroneum, vel ulterius inquire, an hoc dictamen, mentire, ut vitam tuearis, sit verum*: aliud conditionatū, si dictamen non deponas, mentire: cum autē Petrus, ut supponitur, nolit deponere dictamen, nec ulterius inquirere, consequenter licet, *praevis loquendo*, mendaciū, quatenus est cōforme ei dictamini vincibili erroneo, non sit in se peccatū, eo enim dictamine posito, tenetur ei conformari; attamen mendacium etiam tunc est peccatū in alio, nempe in dictamine vincibili erroneo, nam cum tali dictamine vincibili erroneo stat dictamen reflexum, *Depono illud, vel ulterius inquire.*

N. 234. Hoc idem patet in sexcentis casibus; potest enim aliquid non esse peccatum in se, immo esse necessarium, & idem ipsum esse peccatum in alio. Qui voluntarie reddit se

impotentem jejunandi, vel restituendi, supposita eā impotentia non peccat non jejunando, & non restituendo; atque adeo omisio jejunii considerata praevis ad solam impotentiam, praescindendo an haec sit, an non sit voluntaria, ea, inquam, jejunii omisio non est in se peccatum; est tamen ea ipsa jejunii omisio peccatum indirectē, & in alio, nempe in ipsa impotentia sibi libera, & voluntaria, tenetur enim non reddere se impotentem jejunandi, & restituendi; cū eā impotentia supposita non teneatur, immo nec potest jejunare, & restituere. Idem accidit in N. casu nostro: mendacium posito dictamine erroneo, quod tunc sit necessarium, non est in se peccatum relativē praevis ad dictamen; quia tamen illud dictamen est voluntarium, quia vincibiliter erroneum, ideo idem mendacium est peccatum in ipso dictamine, quod deponere non vult, cum possit, & debeat. Dum ergo Theologi dicunt, quod tenemur sequi tunc dictamen vincibiliter erroneum, & quod illud sequendo non peccemus, loquuntur de peccato contra dictamen, non autem contra legem, & loquuntur ex hypothēsi, seu sub conditione, quod quis nolit deponere; opus enim sequens ad dictamen, quatenus praevis est huic conforme, non est peccatum in se; at non negant esse peccatum in alio, immo affirmant esse peccatum in alio, nempe in ipso dictamine erroneo culpabili, adeoque voluntario, quod tenor, & nolo deponere.

N. 236. Hinc facile est concordare omnes T. quorum aliqui dicere videntur, quod mendacium, stante dictamine vincibili erroneo, quod necessarium sit ad vitam tutelam, non sit peccatum; alij autem dicunt esse peccatum. Qui negant esse peccatum, considerant praevis mendacium, ut conforme ei dictamini vincibili erroneo, praescindendo ab hoc, quod tale dictamen sit peccatum, & dicunt, quod tunc mendacium non est peccatum in se. Qui autem affirmant tale mendacium esse peccatum, dicunt esse peccatum in alio, nempe in dictamine vincibili erroneo, hoc enim non deponere, & non ulterius inquirere est peccatum. Recole paritatem non jejunii, quod in ordine ad solam impotentiam non est in se peccatum; est tamen in ipsa impotentia culpabili. Ex quibus patet Petrum laborantem vincibili errore, quod mendacium in vitam tutelam non sit peccatum, patet, inquam, primò, non peccare in se, quatenus sequitur, immo tenetur sequi illud dictamen, dato quod deponere nolit. Patet 2. absolutē eum peccare mentiēdo; peccare, inquam, in dictamine culpabili, quod deponere

deponere non vult. Patet 3. numquā peccare sine advertentiā ad peccatum, tunc enim cognoscit obligationem deponendi illud dictamen, adeoque licet vincibiliter iudicet mendacium non esse peccatum, iudicat non esse peccatū, stante dictamine vincibili, & relative ad hoc dictamen, adeoque iudicat in ordine ad idem dictamen, mendacium non esse peccatum in se; adhuc tamen simul, & semel apprehendit saltem, vel iudicat esse peccatum in alio, seu in ipso dictamine, quatenus apprehensivē, vel iudicativē cognoscit se teneri deponere illud dictamen, aut ulterius indagare, an sit rectum, an erroneum.

N. 237. Dices 1. Ergo Petrus iudicat simul, & semel mendacium esse, & non esse peccatum. Nego consequentiam; nam iudicare mendacium non esse peccatū in se, stante eo dictamine erroneo; & iudicare dictamen erroneum esse peccatum, & mendaciū esse peccatum in eo dictamine, non sunt iudicia contradictoria, cum sint de diversis objectis. Addo, ut dixi, non esse necesse, ut Petrus reflexē iudicet, satis est, ut dubitet tale dictamen, & opus sequens esse peccatum, immo satis est, ut cognoscat se teneri ulterius inquire, an tale dictamen sit rectum, an erroneum.

N. 238. Dices 2. Ergo Petrus non potest, tantū abest, ut debeat, tunc mentiri ob vitæ tutelam; cognoscit enim, quod mendacium sit peccatū in ipso culpabili dictamine. Distinguo consequens: non potest mentiri stante eo dictamine, nego, immo debet mentiri; tenetur enim, ut suppono, obedire dictamini culpabili eo persistente: non potest deposito eo dictamine, concedo consequentiam; quo modo, stante impotentia voluntaria non restituendi, quatenus pecunias in superflua expendere volo, non teneor restituere, nam non possum; & stante impotentia non jejунandi, quatenus volo venari, non teneor jejunare, quia non possum: deposita hæc impotentia, quam deponere teneor, & possum, tunc possum, & teneor restituere, & jejunare: ita stante dictamine culpabili, quod teneor mentiri, mentiri teneor; eo dictamine deposito, quod teneor deponere, teneor non mentiri. Hinc apparet discrimen inter dictamen vincibiliter, & invincibiliter erroneū; licet enim utrique teneor obedire, & neutri contravenire, attamen vincibiliter erroneum teneor deponere, invincibiliter erroneum, quia non possum, ideo nec teneor deponere. Igitur cum dictamine vincibiliter erroneo fiat iudicium reflexum de eo deponendo, vel saltem apprehensio proponens obligationem ulterius inquirendi, an illud sit rectum, an

non: e contra cum dictamine invincibiliter erroneo nihil horum adest. Itaque opus dictatum a dictamine vincibiliter erroneo est peccatum indirecte, seu in ipso dictamine, quod est peccatum, licet opus, ut huic dictamini conforme, non sit peccatum: opus autem dictatum a dictamine invincibiliter erroneo nec est peccatum relative ad dictamen, cui conformatur, nec in ipso dictamine, quod non est culpabile.

Dices 3. Ut Petrus teneatur non mentiri, N. 240. satis est, ut cognoscat mendaciū esse peccatū in alio: sed juxta nos Petrus cognoscit, quod mendaciū sit peccatū in alio, nempe in dictamine culpabili: ergo Petrus tenetur tunc non mentiri; vel si tenetur mentiri, non debet tunc cognoscere, quod mentiri sit peccatū in alio, seu in ignorantia culpabili, adeoque dabitur peccatum ignorantie sine advertentiā peccati. Nego maiorem; dico enim non esse satis, ut cognoscat mendacium esse peccatū in alio, sed præterea nullū habere debet præceptum urgentius obligās ad ipsum mendacium; in nostro autem casu supponitur, quod Petrus habeat obligationem parendi dictamini vincibili erroneo obligati ad mentiendum: ergo absolute tenetur mentiri; peccat autem mentiundo, quia hoc dictamen obligans ad mentiendum est ab eo volitū. Quare dixi supra, quod stante dictamine vincibili erroneo, quod nunc sit mentiendū, ut vitam tueatur, Petrus, sive mentiatur, sive non mentiatur, peccabit: peccat mentiundo, quatenus vult causam mendacij, nempe dictamen culpabile obligās ad mentiendū: peccat non mentiundo, quatenus tenetur conformari dictamini, quod tunc habet, & cui tunc non conformaretur, si tunc non mentiretur. Minus tamen peccat mentiēdo, quam non mentiēdo, quia maiore habet obligationem conformandi suum opus ultimo conscientie dictamini, cum ultimū dictamen sit formalis, & immediata regula operationis, cui semper tenetur conformari; e contra non habet tantā obligationem conformandi se iudicio remoto reflexo, aut cognitioni representanti tale dictamen ultimum esse culpabile, adeoque mendacium ad illud sequens esse peccatum; ergo tunc minus peccat, si mentiatur, quam si stante dictamine vincibili erroneo de mentiundo, omittat mendacium.

Dices 4. Ergo Petrus necessario peccat, N. 241. peccat enim sive mentiatur, sive non mentiatur. Distinguo, necessitate antecedenti, nego; consequenti, concedo consequentiam; ea enim necessitas mentiendi oritur ex dictamine culpabili, adeoque voluntario; ergo est necessitas consequens ad libertatem Petri.

Y

Ad

Tom. I.

N. 242. Ad 1. confirm. dico, quod Petrus habens dictamen vincibile erroneum, quod mendacium sit tunc ad vitæ tutelam licitū, non iudicat directè, quod mendacium tunc sit peccatum, imò directè iudicat non esse peccatū: rursus dico non esse necessarium, ut Petrus indirectè, & reflexè iudicet mendacium esse peccatum, sed satis est, ut apprehendat se teneri examinare veritatē sui ultimi dictaminis, vel saltem reflexè dubitet de ejus veritate; quia tamen inquirere negligit dictaminis veritatem, & negligit satisfacere obligationi ulterioris examinis, ideo indirectè, & in alio cognoscit mendacium, non præcisè ut mendacium, sed ut substantiam dictamini culpabilis, esse peccatum. Ad illationem, quod si Petrus cognoscit mendacium, non præcisè ut mendacium, non tenebitur mentiri, seu obedire conscientie vincibili erroneæ, nego hanc illationem; tenetur enim quilibet, ut suppono, & probavi, obedire ultimo dictamini conscientie, quod est regula proxima, & formalis, & immediata operationis, licet obediendo peccet, non quidem quatenus ei obedit, sed quatenus vult illud dictamen culpabile, cui deinde tenetur obedire; ut dixi de impotente restituere, & jejuna, peccat enim non restituendo, non quidem, quatenus conformatur ei impotentie, sed quatenus vult eam impotentiam, cui deinde stare tenetur.

N. 243. Ad 2. confirm. dico scrupulos illos, quod dictamen illud sit erroneum, esse posse, vel apprehensiones de obligatione inquirendi ulterius veritatem ejus dictaminis, an sit rectū, vel falsum; vel iudicium reflexū supra illud idem dictamen. Ad id, quod dicitur, quod si sunt apprehensiones, Petrus mentiendo non peccabit, quatenus agere contra apprehensiones ab omni rationis iudicio separatas, non est peccatum: dico non esse peccatum agere contra apprehensiones, quas ex rationabili motivo contemno, quatenus certus sum de opposito ejus, quod illæ proponunt, ut accidit in materia fidei: esse autem peccatum, dum eas ex culpā contemno, ut accidit in casu nostro; contemno enim illas ex pigritia non inquirendi ulterius veritatem, cujus ulterius indagandæ apprehendo obligationem. Ad aliud, quod si cognitiones, seu scrupuli sunt iudicia, quod mentiri tunc sit peccatum, non poterit Petrus obligari a conscientia erronea ad mentiendum, quia nullus obligatur ad id quod cognoscit esse peccatum, distinguo hoc: nullus obligari potest, obligatione sequenti ad suam voluntatem, ad id quod cognoscit esse peccatum, nego; obligatione antecedenti, concedo: Petrus autem vult liberè dictamen illud culpabile

erroneum, quo stante obligatur mentiri; ergo est obligatio peccandi, consequens ad liberam propriam voluntatem, quæ vult dictamen illud obligans ad mentiendum.

Ad 3. confirm. dico neminem obligari N. posse directè, ut agat contra remorsum conscientie dictantis, anquid esse peccatum; potest tamen obligari indirectè, & ex suppositione obligationis a se liberè contractæ, ut agat contra remorsum conscientie remorsum dictantem aliquid esse peccatum. Quare P. Eliz. duo confundit; modò considerat remorsum conscientie remorsum dictantem mendacium esse peccatū, & ex hoc infert Petrum non posse tunc mentiri; modò considerat ultimum tantum Petri dictamen vincibile obligans ad mentiendum, & ex hoc infert teneri ad mentiendū, cum tamen utrumque simul considerari debeat. Dico igitur, quod si remorsus tantum conscientie remorsus dictantis mendacium tunc esse peccatū consideretur, tenetur indirectè non mentiri; & tenetur immediatè examinare veritatem ultimi dictaminis: si autem ultimum tantum dictamen vincibiliter erroneum consideretur, tenetur mentiri. Quod si simul, ut debet, consideretur, tum remorsus conscientie remorsus immediatè dictantis tale dictamen esse culpabile, & mediatè mendacium ab eo dictatum esse peccatum; tum dictamen ipsum vincibile erroneum: dico, quod cum maior sit obligatio obediendi ultimo conscientie dictamini, quod est regula formalis, & proxima operationis, quaecumque illud sit, sive invincibile, sive vincibile sit, quam sit obligatio obediendi dictamini remoto, aut cognitioni proponenti obligationem inquirendi ulterius ultimi dictaminis veritatem; consequenter Petrus tenetur mentiri, & ipsi mendacium, quatenus est ultimo dictamini conforme, non est peccatum, licet sit peccatum in alio, seu in ipso dictamine, quod cognoscitur, aut dubitatur esse erroneum.

Ad 4. confirm. concedo antecedens, & distinguo consequens: implicat, ut cum dictamine vincibili erroneo obligante ad mentiendum stet iudicium directum de malitia mendacij, concedo; stet iudicium reflexum, seu immediatè reflectens supra culpabilitatem ejus dictaminis, & indirectum de malitia mendacij, nego consequentiam.

Ad 5. confirm. in quā præcipuè dicitur, N. quod si cum conscientia vincibili erronea staret cognitio representans eam esse vincibilem, sequeretur, quod per eam cognitionem conscientia erronea non esset deponibilis, sed deposita, nego antecedens, quod est evidenter falsum; possum enim ego dubitare, num verum

verum sit dictamen deobligans me à sacro, & adhuc supposita, & stante priori apprehensione de falsitate dubia ejus dictaminis, & de obligatione inquirendi ulterius, an hodie sit dies festus, negligere ea omnia, & formare dictamen de non obligatione sacri, quod simul, & semel cognosco me deobligare à sacro, & cognosco esse culpabile, quia cognosco ulteriorem, ad quam tenebar, diligentiam me neglexisse.

N. 248. Ad 6. confirm. dico conscientiam vincibilem erroneam non esse dubiam, nec scrupulosam directe, & immediate respectu operationis, ad quam proximè, & immediate dirigit, & obligat; esse tamen dubiam remotè de sui ipsius veritate; nam laborans dictamine vincibili erroneo simul, & semel cognoscit se teneri ad opus ab eo dictamine præscriptum, & se teneri ad illud dictamen deponendum, vel ad ulteriùs illud examinandum. Itaque judicat, dubitat, vel apprehendit (nam omnia defendi possunt, ut constat ex dictis) se peccare retinendo illud dictamen, aut omittendo ulteriorem ejus dictaminis veritatis indagacionem; & simul judicat se non peccare obediendo illi dictamini, dato quod illud retinere velit: duplicem igitur cognoscit in se obligationem; unam examinandi ulterius veritatem dictaminis, aut illud deponendi, & dum non examinat, aut retinet, cognoscit se peccare contra hanc obligationem; immò se peccare ponendo id, ad quod obligat illud dictamen, si forte datur lex deobligans ab eo opere: aliam obediendi tali dictamini, dato quod non deponat; quatenus autem præcisè dictamini obedit, cognoscit se non peccare, immò se peccatum si non obediret, licet simul cognoscat se peccare ponendo illud opus, si forte sit lex illud vetans: atque adeò directe cognoscit, quod mendacium, ut conforme dictamini obliganti mentiri, non est peccatum; & cognoscit reflexè, & in alio, mendacium esse peccatum in ipso dictamine, quod judicat, aut dubitat esse culpabile, & esse posse contra legem directà illud verantem.

N. 249. Ad ultimum dico conscientiam erroneam non esse directe dubiam, nam est dictamen; est tamen reflexè dubia, quatenus dubitat de veritate ejus dictaminis, & tenetur illud suspendere, quod si non suspendat, tenetur mentiri, ut ei pareat.

§. III.

Reliqua ejusdem P. Elizal. argumenta.

S U M M A R I U M.

Negat se incidere in Jansenismum; cur? n. 251.

252.

Tom.I.

Dixi repugnare peccatum sine aliquâ advertentia, n. 253.

Nulla est differentia, quam inter se, & Jansenium, quoad præcipuum punctum dat, ibid.

Intentum Pontificum est definire libertatem pro omni peccato necessariam, n. 254. 255.

Non est necessaria nova ratio, ut deponi possit ignorantia vincibilis, n. 257.

Continuatio peccati non est novum peccatum, & ideo opus non est, ut advertentia toto tempore duret, n. 258. 259.

Ex S. Thom. volitio occidendi, & occisio sunt unum peccatum; & hæc à volitione denominatur peccatum, n. 260.

Paritas actus externi nulla, n. 261. ad 265.

Expono qualiter continuata perjuriam sint peccata, n. 262.

Ad peccatum propriè tale satis, ut vel in se, vel in causa sit volitum, n. 263.

Est sit denominativè peccatum, adhuc est verè peccatum, n. 264.

Deus non vetat actum externum præcisum ab interno, n. 266.

Ostendo, quod Adversarij longè plus dicant, quam nos, n. 267.

Aut, quod ignorantia vincibilis fiat invincibilis per confessionem: rejicio, n. 269. ad 274.

Vincibilis tunc tantum est peccatum, cum moraliter vinci potest, n. 273.

Non dicimus heresim sequentem ad superbiam, esse heresim à superbia, n. 274.

Non nego, quod opus sequens ad vincibilem ignorantiam, sit propriè peccatum; est enim in ipsâ ignorantia, n. 276.

Furans, ut adulteret, est fur, & adulter; magis tamen adulter, quam fur, n. 277.

Differentia inter P. Elizal. & nos, n. 278.

Inter Pelagianos, & nos, n. 280.

Nego, quod questio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, n. 281.

O Bjicit 6. 2. p. lib. 5. qu. 12. pag. mibi 64. N. nullatenus ex ejus sententia, quâ docet 251. peccari, absque eo quod advertatur peccari, P. Eliz. scqui Jansenismum. Primò, quia notum est apud omnes quarum virium illa particula, in presenti vires, sit in Jansenio correlativa, nempe virium, quas in statu præsentis naturæ lapsæ non habemus, habuimus tamen in amisso innocentie statu, ut patet ex Jansenij impugnatoribus: ergo (ait de se P. Elizal.) licet doceam hominem peccantem ex ignorantia non cognoscere tunc malitiam peccati, adeoque secundum præsentem, quas habet, vires non posse non peccare, non tamen incurro Jansenismum, quia per tunc secundum præsentem vires non venit status correlativus ad statum innocentie amissum. Secundo, quia 252. damnata

X ij

damnata loquitur de homine iustificato, datur enim hec, *Homini etiam iustificato volenti, & conanti secundum presentes, quas habet, vires, aliqua Dei precepta sunt impossibilia; deest illi quoque gratia, quæ possibilia fiant*; ego vero (ait P. Eliz.) loquor de peccatore, ac in penam peccati; ergo inepte hæc duo confunduntur. Tertio, quia Jansenius, & damnatio loquuntur de volente, & conante; ego vero (ait Elizal.) de ignorante, & errante, seu de non volente, & non conante, immò de volente contrarium. Quarto, quia Jansenius vires negat seorsim ab omni suppositione personali; ego autem (ait Eliz.) ex suppositione, ac in sensu composito conscientia erronea vincibilis, & voluntarie. Quinto, quia Jansenio sermo est de viribus, mihi autem (ait Eliz.) de cognitione. Omitto alia.

N.
253.

Sed contra 1. quia evidenter ostendi, quod nisi ille, qui peccat ex ignorantia, eo instanti peccatum cognoscat, aut cognoscere possit, non potest autem cognoscere, aut cognoscere velle, & debere, nisi proponatur saltem confusè per aliquam cognitionem obligatio cognoscendi ulterius; ostendi, inquam, non posse secundum presentes, quas tunc habet, vires, implere preceptum, quod non cognoscit; licet autem aliqua sit inter Jansenium, & Adversarios differentia, videtur purè materialis, cum eadem esse debeant, & sint principia libertatis necessario requisita ad potentiam peccandi, sive ea ad personale, sive ad originale peccatū sequantur. Quod enim

N.
254.

N.
255.

Pontifices præcipue intendunt definire contra Jansenium, idem est, ac quod alij Pontifices contra Calvinum, Lutherum, Baiū definire; nempe quæ libertas requiratur ad peccatum, sive nunc in statu naturæ lapsæ post statum innocentia amissum per originale; sive in eodem statu post statum gratia amissum per personale: quapropter sive ignorantia sequatur ad peccatum personale, sive ad originale, perpendi debet, quod licet, ut ignorantia sequens ad originale sit mihi peccatum, debet esse à me cognita, & in meā manu eam nunc expellere; ita à pari ut ignorantia, quæ ego in penam personalis ante mensum commissi nunc laboro, sit nunc novum, & verum peccatū, debet à me cognosci, ut eam expellere possim. Sanè mihi comper-

P. Eliz.

tum est, quod si P. Eliz. posset cum peccato ignorantia combinare scientiam peccati, non docuisset, quod docuit: quàm facile autè ea duo combinètur, patet ex dictis; quapropter totus est in dicendo, quod si nos requirimus advertentiam peccati, dum ex ignorantia peccatur, evertimus omnia ignorantia peccata contra Scripturam. Quæ omnia sunt

falsas; numquàm enim Scriptura, vel PP. dicunt cum ignorantia peccato repugnare advertentiam peccati; immò Scriptura, PP. & T. T. dicunt ad omne peccatum etiam ignorantia requiri aliquam advertentiam: aliud ergo est ignorantia peccati; hæc autem negat advertentiam peccati; aliud peccatum ignorantia; hoc autem supponit advertentiam circa ipsam ignorantiam culpabilem, & inadvertentiam voluntariam eorum omnium, quæ ad ignorantiam voluntariam sequuntur, quæ tamen omnia sunt peccatum in ipsa ignorantia, cum quæ sunt necessariò connexa. De Jansenismo judicent alij, cum meum non sit Catholicos Adversarios judicare, sed ab illis judicari.

Objicit 7. *Le. 3. pag. 65.* Si cum conscientia erronea vincibili stat advertentia peccati, potest ea conscientia eo instanti deponi, quod implicat; nam dato quod sit, non potest pro eodem instanti non esse. Sed contra; quia totum hoc est ab eo solvendum; quæro enim, an qui advertenter peccat, possit non peccare? si dixeris posse; ergo potest pro eodem instanti simul esse peccatum, & non peccatum, quod repugnat: sicut ergo dicit peccantem pro eo instanti, quo peccat, posse potentia antecedenti, non autem consequenti non peccare, quia libertas non est potentia simultatis ad peccatum, & non peccatum, sed est simultas potentia ad peccatum, & non peccatum seorsim; ita qui habet errorem vincibilem non potest potentia consequenti, potest potentia antecedenti eo carere, quatenus potuit pro priori, quo eum advenit, cum non habere, vel pro instanti sequenti eum deponere.

Dices deponi non posse, nisi adsint nova N. motiva, quæ sæpe non occurrunt. Sed contra; 257. quia ut deponi possit, & debeat, satis est, ut advertatur obligatio ulterioris examinis; ut enim quis non operetur, modicum requiritur, licet plura requirantur, ut intellectus oppositum dictamen verum concipiat.

Objicit 8. *Le. 3. 4. & 5.* Peccamus non N. tantum in exordio, sed etiam in continua- 258. tione actus; sed cum continuatur, sæpe abest advertentia; ergo peccatur sine advertentia. Confirmat: quia dici non potest, quod homicidia, imprecationes, blasphemia, ex iracundia furore prolata, non sint proprie peccata, sed tantum denominativè ab omissione diligentia in furoris moderatione, ita ut sola ira sit proprie peccatum, reliqua autem ad iram sequentia sint tantum denominativè peccatum: ergo peccatur sine advertentia; ille enim blasphemia sunt sine advertentia, & sunt peccata.

Respondeo duo confundi à P. Eliz. aliud N. est, quod ad peccatum requiratur advertentia 259. pec-

peccati, & hoc asserimus; aliud, quod requiratur advertentia toto tempore, quo peccatur, & hoc negamus; sicut autem ex hoc secundo malè intulit peccari sine advertentia, ita etiam ex primo malè infert secundum.

N. Ad confirm. dico, hoc argumentum sol-
260. vendum ab omnibus, qui defendunt actiones externas non habere novam bonitatem, & malitiam, meritum, & demeritum distinctum ab internâ; hi enim omnes timentur homicidium exterius esse tantum denominativè peccatum ab actu interno, quo imperatur; & ita sentit S. Thom. *qu. 3. de Malo*

& Th. *art. 8. dicens, Voluntas, & actus exterior dicuntur unum peccatum*; de se enim hominis occisio est indifferens ad bonum, aut malum morale, & ad summum est materialiter mala, ut dixi *sect. 3. §. 2.* quapropter dum P. Eliz. objicit tamquam quid singulare, sequi ex nostrâ sententiâ, quod homicidium sit tantum denominativè malum, malè objicit; si enim ad peccatum necessaria sit advertentia, si non, semper hoc sequitur, dummodo sustineatur actus externos nullam habere bonitatem, aut malitiam moralem ex se, præter eam, quam ab actu interno habent: ergo argumentum non est ad rem. De-

N. inde dico, quod dum nos dicimus, homici-
262. dium non esse, nisi denominativè peccatum ab advertentiâ fervescens iræ, quam reprimere debemus, non ideo negamus esse propriè peccatum, immò asserimus esse propriè peccatum; qui enim advertit se immodico furore agitari, ut vitam proximo eripiat, peccat tum peccato iræ, tum peccatis ad eam sequentibus, quæ confusè in irâ tamquam in causâ cognoscit; ut enim aliquid sit propriè peccatum, satis est, ut directè in se, vel indirectè in alio sit voluntarium, seu cognitum, vel in se, vel in causâ, & ideo peccata tam directè, quàm indirectè voluntaria sunt confessioni obnoxia. Sanè nil magis obvium

N. Logice studiosis, ad quam sæpe P. Elizal.
264. appellat, quàm parietem esse denominativè album, nec tamen sequitur non esse, immò est propriè albus, si albedo immediatè inheret quantitati, si immediate lateribus; & hanc assignant differentiam inter parietem, qui dicitur visus, & qui dicitur albus; unus enim est talis purè denominativè, nempe visus a visione extrinsecâ parieti; alter est denominativè talis, nempe albus ab albedine mediâtè, vel immediatè intrinsecâ parieti. In casu nostro actus externus est peccatum à libertate intrinsecâ peccanti, licet non intrinsecâ actui externo, & hoc sufficit, ut dicatur propriè peccatum, adeoque quando dicitur actum externum esse denominativè

Tom. I.

peccatum, non negamus esse propriè peccatum modo, quo esse potest, sed to *denominativè* contraponitur to *formaliter*, non to *propriè*; negamus enim esse ex se formaliter peccatum, nisi ab actu interno formali voluntatis supponentis advertentiam peccati. Addo to *propriè* esse æquivocum; potest enim aliquid esse propriè, & impropriè tale respectu diveriorum; ita externum furtum, vocalis blasphemia, & homicidium sunt propriè peccatum respectivè ad objecta ex se materialiter non mala, licet idem furtum externum respectivè ad internum, quia non est formaliter malum, non sit propriè peccatum, ut alias dixi.

N. Dices: Deus dicit, Non furtum facies,
266. non autem dicit, noli furari: ergo vetat actum externum præcisum ab interno. Nego consequentiam; Deus enim vetat peccatum, hoc autem supponit constitutiva peccati; ergo libertatem, quæ est in actu interno; ergo non vetat actum externum præcisum ab interno.

N. Objicit *9. qu. 13. à pag. 78.* per nos sequi,
267. quod si quis propter superbiam, & luxuriam incidat in hæresim, non incurrat novum hæresis peccatum, quia tunc non adest nova libertas. Sed contra; quia si non adest nova libertas, neque adest novum peccatum: sicut igitur ipsa hæresis, juxta P. Eliz. est libertate præteritâ, ita per nos est peccatum in præterito superbiæ peccato. Miror hæc nobis objici, quasi Theologiæ ignorantes simus, quia dicimus ad novum peccatum novam requiri libertatem peccati, & non sufficere novam libertatem facti; sit autem egregius Theologus, qui dicit hæresim hodie admissam ob superbiam anni præteriti esse hodie novum peccatum absque ullâ libertate novâ peccati hæresis. Rursus pessimos nos conclamari, quia dicimus hæresim non esse novum formaliter peccatum, sed esse tantum denominativè peccatum hodie à superbiâ præteritâ, in quâ hæresim timui, & ipsam hæresim esse imputabilem ab imputabilitate superbiæ; optimus autem sit, qui dicit hæresim esse hodie liberam per libertatem peccati præteritam. Certè si ad peccatum superbiæ præteritum non satis fuit libertas facti, sed per P. Eliz. & omnes Contrarios necessaria fuit libertas peccati, non video cur ad peccatum hæresis hodiernum necessaria non sit hodie nova libertas peccati, sed satis sit nova libertas facti. Confirmo: Duo tradit P. Eliz. primum, quod peccata sequentia ad ignorantiam vincibilem sint nova peccata sine novâ libertate peccati, & hoc suadet totâ *quest. 12. & 13.*

Y iij

secun-

secundum, quod si ignorantia vincibilis remittatur per confessionem sacramentalem, aut contritionem, eo ipso de vincibili transit in invincibilem; & de esse peccatum ad esse purè poenam, ut docet *qu. 13. §. 5. pag. 85.*

N.
268.

His positis, quæro, quomodo ignorantia vincibilis per confessionem fiat invincibilis? quod enim per confessionem remittatur peccatum ignorantiae, intelligo; at non intelligo, quomodo eadem ignorantia, quæ in suo esse physico manet post confessionem eadem ipsa, quæ erat ante confessionem, licet non maneat eadem quoad esse morale, seu esse peccatum, ut ante confessionem erat; non, inquam, intelligo, quomodo de vincibili transeat in invincibilem. Explico: Dicit P. Elizald. quod laborans ignorantia vincibili, & ex eâ labens in hæresim, sit verè Hæreticus; subdit, quod si confiteatur, tollitur ab eâ ignorantia non tantum ratio peccati, sed etiam ratio vincibilis; sed addo ego, demus quod post absolutionem idem homo in eadem ignorantia persistens labatur iterum in hæresim; ecce in hoc casu, quia, juxta Adversarium, ignorantia per absolutionem transiit in invincibilem, ille homo neque iterum peccabit peccato ignorantiae, neque peccato hæresis. Hoc, inquam, non intelligo; si enim ante absolutionem eadem ignorantia, & hæresis ad eam sequens erant peccatum, quomodo post absolutionem, quæ purè tollit rationem peccati, eadem ignorantia omnino invariata non erit novum peccatum? absolutio enim tollit quidem peccatum, at non facit, ut quod ante illam erat peccatum, post illam, si iterum ponatur, non sit peccatum. Ecce in quot angustias P. Eliz. se, & alios conjicit, quia negat advertentiam esse necessariam ad hoc, ut ignorantia sit vincibilis. Nos verò facile nos expedimus

N.

270.

dicendo, ignorantiam fieri vincibilem per advertentiam; & per confessionem remitti peccatum ignorantiae antecedentis; quod si post illam perseveret eadem ignorantia cum advertentia intimante obligationem sciendi ignoratum, si homo huic obligationi pareat, non peccabit peccato ignorantiae; si non pareat, peccabit iterum peccato ignorantiae, & aliorum sequentium ad illam, ut in causâ pravivorum.

N.

271.

P. Eliz.

Adde contra P. Eliz. *pag. 85.* qui postquam docuit ignorantiam per confessionem fieri invincibilem, subdit: Non dicimus cum Recentioribus fieri hunc transitum per consultationem Doctoris, & similia. Ecce iterum dat confessioni vires mutandi ignorantiam, & negat consultationi; quæ inaudita mihi sunt: audiui quidem quod idiotæ adire

debeant libros, & DD. à quibus illuminari possunt, & hoc ipsum legi in P. Eliz. qui consultit idiotis, ut adeant viros fide dignos; at nunquam audiui, quod ignorantia tollatur directè, seu fiat invincibilis per confessionem. Fac enim, ut quis oblitus peccati ignorantiae vincibilis reliqua omnia peccata confiteatur, & habeat omnia ad validam confessionem requisita; ecce tunc omnia mortalia remittuntur, directè quidem, quæ confitetur, indirectè autem, quæ obliviscitur; sanè in hoc casu, quo Confessarius purè absolvit, & non instruit poenitentem, absolutio nil aliud facit, quam remittere peccata, & relinquere ignorantem in suâ ignorantia, ad quam si post confessionem redeat advertentia cum obligatione morali expellendi illam, eâ ignorantia fiet iterum moraliter vincibilis; si advertentia sine eâ obligatione morali, erit tantum physice, non moraliter vincibilis; si autem nulla advertentia redeat, erit tum physice, tum moraliter invincibilis. Neque enim omnis ignorantia vincibilis est peccatum, sed ea tantum, quæ est moraliter talis; talis autem est, quoties advertitur obligatio eam expellendi. Demum hæc doctrinâ, quod ignorantia vincibilis per absolutionem fiat invincibilis, infringuntur argumenta, quæ contra nos sine jure adducit, putans nos negare, quod peccata sequentia ad ignorantiam, sint peccata, cum tamen affirmemus esse peccata, non in se directè, nec nova peccata, nisi nova libertas peccati accedat; esse tamen peccata in ipsâ ignorantia, in quâ sunt prævisa: dico, inquam, argumenta in eum retorqueri; nam Hæreticus absolutus poterit iterum labi in hæreses, furibundus in homicidia, & blasphemias, sine novo peccato hæresis, & homicidij, quatenus per absolutionem ignorantia transiit in invincibilem.

Dices cum Eliz. *pag. 83.* stolidum esse dicere, quod hæresis, aut idolatria secuta ad actum superbiæ habeat speciem hæresis à superbiâ precedente, non minus, ac si quis diceret equum fieri equum per speciem bovis. Sed contra; quia nemo hoc somniavit; quod dicimus est, hæresim habere rationem peccati à superbiâ præteritâ, non ut superbiâ est, sed ut peccatum est; contrahere autem hæresim speciem hæresis ab oppositione cum fide. Addo hoc esse contra Eliz. quæro enim quomodo libertas peccati superbiæ præterita det hæresi hodiernæ rationem peccati? si autem non habet rationem genericam peccati, nec potest habere specificam, hæc enim illam supponit.

Objicit 10. *qu. 13. §. 7. pag. 85.* sequi, quod P. Eliz. pecca-

peccatum mortale ignorantiae, juxta nos, stare possit cum perfecta Dei dilectione, quia, juxta nos, quod oritur ex ignorantia, non est proprie, ac verè peccatum, sed tantum denominativè, seu improprie: sed non est inconveniens, quod perfecta Dei dilectio stet cum peccato improprie tali: ergo &c.

Sed contra 1. quia hoc potius sequitur in ejus sententia; asserit enim, quod ignorantia per absolutionem fiat invincibilis: fac enim, ut homo absolutus ex eadem ignorantia in esse physico persistente labatur iterum in suos errores; ecce si simul continuet post absolutionem actus charitatis, & simul etiam putet licitum esse pejerare, ut mortem evadat, simul stabit amor Dei perfectus cum perjurio. Quod si dixerit, perjurium tunc non esse peccatum, contra est; quia si ante absolutionem ob ignorantiam fuit peccatum, cum eadem perseveret, licet non in ratione peccati, sed in ratione physica, & in ratione causae peccati, perjurium etiam post absolutionem erit peccatum. In forma nego maiorem; ad probationem dixi, quod oritur ex ignorantia, esse verè peccatum in ignorantia; & quando dicimus non esse proprie peccatum, si tamen dicimus, tò proprie est comparativum respectu peccati magis proprie talis; ita ex Arist. & S. Thom. notum est, quod furans, ut adulteret, est fur, & adulter, etsi magis proprie sit adulter, quam fur; ita qui ex ira labitur in blasphemiam, & ex ignorantia vincibili in omissionem sacri, simul est iracundus, & blasphemus, sed magis est iracundus, quam blasphemus; & simul est ignorans, & inobediens Ecclesiae praecepto, sed magis est ignorans, quam inobediens. Omitto quae exaggerat qu. 14. de cecitate mentis, & iterum §. 6. pag. 99. ubi totus est in malè credendo, quod nos dicamus ipsam voluntariam cecitatem, vel saltem culpas ad eam sequentes, esse tantum peccatum improprie, seu poenas peccati, hoc enim millies negamus; sunt enim non tantum poena, sed proprie peccata, quae in ipsa cecitate, ut in causa, saltem confusè praevidentur, quaeque deinde successu complentur. Quare tota differentia inter nos, & P. Eliz. est, quod ipse putat peccari tunc, cum ponuntur, licet sine ulla advertentia peccati ponantur; nos autem dicimus non esse nova peccata formalia tunc, cum ponuntur, si sine advertentia peccati ponantur, tunc enim tantum complentur; sed esse peccata tunc cum praevidentur in ignorantia, & cecitate tamquam in causa; quare nos reum facimus eo instanti, quo futura praevidentur, & non impediuntur in ipsa causa,

seu ignorantia; reum, inquam, facimus omnium peccatorum, quae secutura sunt ipsum ignorantem; at P. Eliz. reum facit, dum patrantur deinde sine advertentia.

Objicit 1. 2. p. lib. 5. qu. 17. §. 4. a pag. 119. identitatem nostrae opinionis cum errore Pelagianorum; 1. quia error istorum erat, non peccari sine conscientiae reatu, quod ipsum nos dicimus: ergo opinio nostra ab eorum errore non differt. Maior patet ex S. Hieron. qui ita querelam Pelagianorum, seu Critobuli Pelagiani proponit: *Rogo, quae est ista iustitia, ut in peccato tenear erroris, cuius reatum non habet conscientia? Nescio me peccasse, & cuius rei, quam nescio poenas, luo? Et quid plus faciam, si sponte peccavero?* Secundò, quia non habere conscientiae reatum, idem est per Pelagianos, ac nescire se peccare; sed hoc idem nostra sententia dicit, quod non peccet, qui nescit se peccare: ergo nostra sententia, & haeresis Pelagianorum non distant. Tertio, quia Pelagiani non negabant peccata malitia, & infirmitatis, sed tantum hoc tertium peccati genus, nempe peccata ignorantiae: sed nostra opinio tollit peccata ignorantiae; ergo incidit in Pelagianorum haeresim. Minor probatur; quia sciendo, & advertendo peccare, non est peccare nesciendo, & ignorando: sed nostra opinio vult omne peccatum scienter, & advertenter patrandum esse, ut sit peccatum: ergo &c.

Respondet nos tantum distare à Pelagianis, quantum peccatum à non peccato: Pelagianis negabant peccata ignorantiae, nos concedimus; negabant sequentia ad ignorantiam esse peccata in ipsa ignorantia, nos concedimus: ergo sine jure Pelagianismus obtruditur. In forma distingo maiorem: Error Pelagianorum est non peccari sine metu conscientiae, seu sine remorsu, nec in se, nec in causa, nego maiorem; est, quod ad omne peccatum requiratur remorsus directus, nec sufficiat indirectus, & in causa, concedo maiorem, & nego minorem, & consequentiam; quia nos dicimus ad omne peccatum requiri, & satis esse advertentiam peccati, vel in se, vel in causa; ita qui ex ignorantia vincibili scire negligit an talis contractus sit licitus, ut peccet per usuram, satis est, ut ea cognoscatur non in se, sed in ignorantia. Hinc patet ad secundum, & tertium, cui saepius respondimus, quod ipsa ignorantia scitur, dum peccatur per ignorantiam, & in ipsa ignorantia tamquam in causa confusè cognoscuntur peccata ad eam sequentia, & in eadem sunt voluntaria, & tunc omnia, quae videntur necessario, etsi confusè subsecutura, contrahuntur, licet per

N.
279.
P. Eliz.
D. Hier.
Pelag.

N.
280.

per opera exteriora sequentia, eadem peccata compleantur, ex. gr. homicidium, usura &c. quæ sunt formaliter imputabilia in ignorantia. Adde quod si P. Eliz. 2. p. lib. 5. qu. 18. §. 4. pag. 126. fatetur Jansenium pro suo errore uti illis, quæ Synod. Palæstina, S. August. S. Hieron. contra Pelagianos adduxerunt, quomodo idem P. Eliz. utitur contra nos iisdem argumentis, quibus Jansenius contra nos utitur?

N. 281. Dices cum Eliz. qu. 16. §. 6. à pag. 122. ubi exagitat Joan. Pontium, quod si ad omne peccatum requiritur advertentia, quaestio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, nam ea per talem advertentiam tollitur. Nego antecedens, & probationem; licet enim advertam, aut dubitem, an conscientia sit erronea, adhuc tamen est erronea circa ea, quæ sequuntur, & scire negligo.

N. 282. Dices cum Eliz. qu. 16. §. 6. à pag. 122. ubi exagitat Joan. Pontium, quod si ad omne peccatum requiritur advertentia, quaestio de conscientia erronea erit de subiecto non supponente, nam ea per talem advertentiam tollitur. Nego antecedens, & probationem; licet enim advertam, aut dubitem, an conscientia sit erronea, adhuc tamen est erronea circa ea, quæ sequuntur, & scire negligo.

SECTIO VI.

Argumenta M. Palanci.

SUMMARIUM.

Tam pejerans cum scientia, quam cum ignorantia vincibili, peccat perjurio; ille in se, hic in ignorantia, libero, n. 284. 285.

Hoc ipso, quod obedire tenemur conscientie vincibili, perjurium non est novum formale peccatum, n. 286.

Nostri sententia tantum abest, quod laxa sit, quin est longe strictior opposita, n. 288. 289.

Ostendo manifeste, quod Palancus sibi contradicit, n. 291.

Accedit ad ipsissimam nostram doctrinam; inducit eorum, quæ dicit, n. 292.

Adversarij, dum considerant peccatum, dicunt, quod nos; dum peccata ignorantia, negant, quod dixerunt, n. 293.

Dum asserimus ad mortale requiri plenam cognitionem, non venit certum, aut evidens iudicium malitia, cum satis sit scrupulus, vel apprehensio non deposita, vel sine iusta ratione deposita, n. 294.

Arguit, quia liceret suadere, ut quis operetur juxta vincibiliter erroneam, n. 295.

Evidenter retorquetur, n. 296.

Directe suadendum alteri, ut vincibilem deponat, n. 297.

Totum argumentum est contra Palanco, n. 298.

N. 283. **D**OCTUS iste Salmanticensis qu. 7. docet primo, actum sequentem ad conscientiam vincibiliter errantem esse novum peccatum distinctum à peccato ignorantiae, & habere novam rationem peccati quoad malitiam, non quoad voluntarietatem: ex. gr.

si quis ex conscientia vincibili erronea juret falsum, ait perjurium esse novum peccatum distinctum à peccato ignorantiae vincibilis, quæ judicat sibi pejerandum, quia si non esset novum peccatum ipsum perjurium, totum peccatum intelligeretur patratum pro signo conscientiae erroneae, ita ut voluntas amplius non peccaret sequendo eam conscientiam. Sed contra; quia jam dixi illud perjurium esse peccatum, sed tantum in causa, nempe in conscientia vincibili erronea, non autem in se, & adaequatè distinctum à peccato ignorantiae.

Secundo ait n. 3. Siquis sciret perjurium esse peccatum, pejerando peccaret; ergo etiam ex ignorantia vincibili nesciat esse peccatum, pejerando peccabit. Concedo totum cum hac differentia, quod qui sciret, peccaret novo adaequatè peccato, ponendo perjurium, quod scit esse peccatum; qui autem vincibiliter nescit perjurium esse peccatum, peccat tum peccato ignorantiae, tum peccato perjurij, ita tamen ut perjurium sit peccatum in causa, seu in ignorantia, à qua sicut per Palanco denominatur voluntarium, ita per me idem perjurium denominatur peccatum.

Tertiò ait n. 11. Ubi est nova diffinitio distincta, & novæ legi, est novum, & distinctum peccatum: sed posito iudicio culpabili erroneo dictante esse pejerandum, est in perjurio nova diffinitio novæ legi, nempe legi vetanti perjurium, quæ lex per iudicium erroneum de perjurio non erat antea violata; ergo est novum peccatum in tali perjurio. Sed contra; quia lex obligans ne pejerem, obligat quoque ne laborem ignorantia vincibili dictante perjurium non esse peccatum, atque adeo non tantum perjurium, sed etiam peccatum ignorantiae vincibilis dictantis esse pejerandum, est contra illam legem, ne pejerem. Hoc tamen transmissio, dico, novam dari in perjurio diffinitatem, quæ tamen totam rationem peccati formalis habet à libertate dictaminis culpabiliter erronei, dictantis esse pejerandum; ut enim per Palanco ea nova diffinitio perjurij habet rationem liberi à libertate ignorantiae, ita etiam rationem peccati: quæ instantia semper ad manus esse debet, quia insolubilis est. Sanè S. Thom. 1. 2. qu. 17. S. Th. art. 6. in corp. ait: *Peccatum nihil aliud est, quam actus humanus malus; quod sit humanus, habet ex eo, quod sit voluntarius; quod sit malus, habet ex eo, quod careat debita commensuratione ad legem.* Ecce ex hoc textu tantum abest, ut nostra sententia infirmetur, ut putat Palanco n. 13. quin nostra firmatur, & oppo-